

บทที่ 4

กรณีศึกษาการออกเอกสารสิทธิ (น.ส.3 ก.) ในจังหวัดหนองคาย

ความนำ

ประมาณต้นปี พ.ศ.2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ได้เริ่มลงข่าวเรื่องนักการเมืองกลุ่มหนึ่ง เข้าไปกว้านซื้อที่ดินในจังหวัดหนองคายนับหมื่นไร่ แล้วนำไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้จากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด หรือบีบีซี เป็นเงินหลายร้อยล้านบาท กระแสข่าวที่ได้รับจนถึงปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2540) ปรากฏข้อเท็จจริงว่า นักการเมืองกว้านซื้อที่ดิน และใช้อิทธิพลจนกระทั่งได้รับเอกสารสิทธิ (น.ส.3 ก.) หลายร้อยแปลงในเวลาอันสั้น (ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2537-2538) แต่การดำเนินการของนักการเมืองและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มิได้ยึดถือระเบียบกฎหมายโดยเคร่งครัด จึงเกิดปัญหาต้องพิจารณาว่า การออกเอกสารสิทธิดังกล่าว ได้ออกไปโดยผิดพลาดคลาดเคลื่อนอย่างไร หรือไม่ อาทิเช่นการออกทับที่สาธารณประโยชน์ ออกทับที่ประชาชนซึ่งมิได้ขายที่ดินให้แก่นักการเมืองดังกล่าว ตลอดจนออกเอกสารสิทธิเนื้อที่เกินกว่าที่ผู้ครอบครองที่ดินขายให้ ออกเอกสารสิทธิโดยไม่เข้าหลักเกณฑ์ระเบียบกฎหมาย เนื่องจากผู้ขอออกเอกสารสิทธิไม่มีหลักฐานที่จะแสดงว่าได้ครอบครองที่ดินมาก่อนประมวลกฎหมายที่ดิน หรือไม่ได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินตามมาตรา 27 ตี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ดินอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่า หากไม่มีเอกสารแสดงสิทธิก่อนการประกาศเขตปฏิรูป จะไม่สามารถขอออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน ฯลฯ ซึ่งหากพบว่าได้มีการออกเอกสารสิทธิไปโดยมิชอบ จะต้องมีการเพิกถอนและแก้ไขต่อไป

นอกจากปัญหาพิจารณาว่า เอกสารสิทธิออกไปโดยชอบหรือไม่แล้ว ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการขอออกเอกสารสิทธิ หรืออุทธรณ์สิทธิได้มีการชุมนุมร้องเรียนหลายครั้ง ต่อมา พรรคฝ่ายค้านได้ยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ นายสุชาติ ตันเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น โดยพบว่านายสุชาติฯ มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทที่กว้านซื้อที่ดิน ทั้งยังเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรมที่ดิน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ออกเอกสารสิทธิ แม้ผลปรากฏว่านายสุชาติฯ จะยังคงได้รับคะแนนเสียงไว้วางใจ แต่เป็นคะแนนเสียงที่เกินครึ่งเพียงเล็กน้อย และกระแสข่าวจากสื่อต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าประชาชนเสื่อมความศรัทธาต่อรัฐบาลและคณะรัฐมนตรี นายสุชาติฯ จึงต้องลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีฯ ไปในที่สุด และรัฐบาลตัดสินใจยุบสภา ให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยมีได้มีการดำเนินการทางกฎหมายใด ๆ แก่ นายสุชาติฯ แต่มีหมายจับกุมข้าราชการ และนายหน้าที่เกี่ยวข้องกับกรณีออกเอกสารสิทธินี้บางคน อันเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณาแต่งตั้งคณะ

กรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง และสอบสวนความผิดทางวินัยของข้าราชการ โดยปรากฏผลว่ามี การพิจารณาโทษทางวินัยแก่ข้าราชการบางคนถึงขั้นไล่ออก กรณีที่ดินและจังหวัดหนองคายได้ร่วม กันพิจารณาเพิกถอน น.ส. 3 ก. ที่ออกไปโดยมิชอบ ซึ่งมีผลทำให้กรมที่ดินและข้าราชการบางคน ถูกฟ้องทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ได้มีการเพิกถอน น.ส.3 ก.ไปแล้วถึง 138 แปลง เนื้อที่ 7,831 - 1-19 ไร่ โปรดดูพระราชชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 23-25 ธันวาคม 2539 หน้า 47) ธนาคารกรุงเทพ พาณิชยกรรม จำกัดผู้รับจำนอง น.ส.3 ก. อยู่ในภาวะแทบล้มละลาย เนื่องจากมีการให้สินเชื่อโดยมิ หลีกเลี่ยงที่ไม่ถูกต้องหรือมีการทุจริต ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยต้องนำเงินทุนจากกองทุนฟื้นฟู มาพวงฐานะนับแสนล้านบาท มีการแจ้งจับผู้บริหารธนาคารกรุงเทพพาณิชยกรรม จำกัดและผู้ เกี่ยวข้อง เป็นสาเหตุหนึ่งให้สภาวะการเงินการคลังเกิดวิกฤติการณ์อย่างมาก เมื่อผสมผสานกับ ปัญหาการกู้เงินต่างประเทศและการให้สินเชื่อด้านอสังหาริมทรัพย์ของสถาบันเงินทุนเอกชนอื่น ๆ และการลอยตัวของค่าเงินบาท จนกระทั่งรัฐบาลใช้เงินทุนสำรองจนหมดสิ้น ประชาชนต้องเผชิญ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ฯลฯ

จึงเป็นอุทธานรณี และตัวอย่างที่ชัดเจนให้เห็นว่า การใช้อิทธิพลของนักการเมือง โดย ก้าวก่ายหน้าทีของข้าราชการประจำ รวมทั้งการดำเนินงานที่ไม่ยึดระเบียบกฎหมาย เกิดผลเสีย หายทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ข้าราชการประจำ รวมทั้งประชาชนผู้สุจริต และมีผลเสียอย่าง มหาศาลไปยังระบบการเมือง สังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น จึงควรพิจารณหาวิธีการ ป้องกันและแก้ไขมิให้นักการเมืองใช้อิทธิพลในทางที่ผิด เพื่ออนาคตของระบอบประชาธิปไตย เศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติต่อไป

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของนักการเมืองที่มีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี สื่อมวลชนจึงให้ความสนใจเป็นพิเศษ นำเสนอเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องและโดยละเอียดให้ข้อมูลทั้ง ด้านกว้างและด้านลึก พอประมวลและให้รายละเอียดเพิ่มเติมในเหตุการณ์แต่ต้นจนวันสุดท้ายได้ ดังต่อไปนี้

18 มีนาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ พาดหัวข่าว "เปิดหลักฐานมัดสุชาติ กว้านที่ช่วยแตกค้ำปีปี่ซี เผยเงื่อนงำออกเอกสารสิทธิ์หนองคายหมื่นไร่" สรุปความได้ว่า นายสุชาติ ดันเจริญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัท วิเนค และบริษัทรีลาร์ อินเตอร์เนชั่นแนลเซอร์วิส ในการกว้านซื้อที่ดินนับหมื่นไร่ ในอำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย เพื่อ เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้จากธนาคารกรุงเทพพาณิชยกรรม เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2537 และ 12 ตุลาคม 2537 โดยที่ดิน 190 แปลงเป็นที่ดินซึ่งได้ขอออก น.ส.3 ก. ประมาณเดือน กรกฎาคม

2537 และได้รับ น.ส.3 ก. ในเดือนตุลาคม 2537 ซึ่งแม้ว่าจะไม่ปรากฏชื่อนายสุชาติฯ เป็นผู้ซื้อที่ดินหรือจำนอง แต่บริษัทดังกล่าวเป็นธุรกิจในตระกูลต้นเจริญและผู้ใกล้ชิด โดยผู้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการแทนบริษัททั้งสอง คือนายเกษมสันต์ ศรีทองแท้เลขานุการส่วนตัวของนายสุชาติฯ

การออกเอกสารสิทธิกรณีนี้ ปรากฏความไม่ชอบมาพากล และชาวบ้านจำนวน 150 คน ได้มาชุมนุมเรียกร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอพรเจริญ เนื่องจากชาวบ้านขอออกเอกสารสิทธิเป็นเวลาข้ามปี แต่ไม่มีการดำเนินการ กลับดำเนินการให้บริษัทที่มากว่านซื้อที่ เมื่อชาวบ้านขอตรวจสอบเอกสารของสำนักงานที่ดิน รวมทั้งระวางแผนที่ก็พบว่า มีการออกเอกสารทับที่ดินของผู้ซึ่งไม่ได้ขายที่ดิน บางคนไม่ได้ขอออก น.ส. 3 ก. แต่ปรากฏว่ามี น.ส.3 ก. และชาวบ้านบางคนขายที่ดินแต่ยังไม่ได้รับชำระเงิน ซึ่งนายพิณิจ จารุสมบัติ ส.ส. นหนองคาย พรรคเสรีธรรม ได้กล่าวว่าตนได้รับคำร้องเรียนจากชาวบ้าน แต่ข้าราชการที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือ ชาวบ้านได้เคลื่อนไหวเรียกร้องครั้งแรกในวันที่ 4 กันยายน 2538 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2538 ซึ่งทางราชการสัญญาว่าจะออกน.ส.3 ก.ให้แล้วเสร็จภายใน 4 เดือนแต่จนถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2539 ก็ยังไม่มีความคืบหน้า

ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่ออกเอกสารสิทธิให้กลุ่มนักการเมือง หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจได้ถ่ายภาพและมีแผนที่ประกอบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นที่ดินประเภทที่ราบลุ่ม มีหนองน้ำธรรมชาติ มีแม่น้ำสงคราม และมีทางหลวงจังหวัดตัดผ่าน อยู่ห่างไกลจากจังหวัดหนองคายถึง 182 กิโลเมตร โดยมีหมู่บ้านกระจัดกระจาย ซึ่งสันนิษฐานว่า ประชาชนเริ่มเข้าไปจับจองอยู่อาศัยหลังจากปี พ.ศ. 2523 ราคาซื้อขายที่ดินในช่วงปี 2537 ประมาณไร่ละ 500-5,000 บาท โดยเป็นการซื้อที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ และที่ดินที่มี น.ส.3 ก. หลังจากกว้านซื้อที่ดิน บริษัทของนักการเมืองได้ใช้รถไถ รถแทรกเตอร์ตัดถนนโอบล้อมพื้นที่แสดงเขตหวงห้าม บริษัทผู้ซื้อที่ดินใช้ช่างรังวัดซึ่งเป็นคนของตนเป็นผู้รังวัด และดำเนินการขอออก น.ส.3 ก. โดยมีผู้จัดการแทนชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินเดิม¹

วันที่ 28 มีนาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ พาดหัวข่าว "ชุดกลยุทธ์ซีลาร์-วิโนวศ" โดยมีใจความสรุปได้ว่า นายเฉลิมชัย อุฬารกุล ผู้เคยอยู่ร่วมกลุ่ม 16 กับนายสุชาติ ต้นเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่าเคยขายที่ดินให้นายสุชาติฯ และบริษัทของนายสุชาติฯ โดยนายเฉลิมชัยฯ มีที่ดินอยู่ประมาณ 2,000 ไร่ ส่วนชาวบ้านในพื้นที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การซื้อขายที่ดินเป็นไปโดยชาวบ้านมอบเอกสารเช่น ภพท.5 ใบจับจอง ฯลฯ และเซ็นชื่อมอบอำนาจให้นายหน้า โดยจะมีผู้จัดการไปยื่นคำขอออก น.ส.3 ก.ที่สำนักงานที่ดินอำเภอคราวละมาก ๆ เช่น เมื่อวันที่ 11

¹ ประชาชาติธุรกิจ (18-20 มีนาคม 2539) : 1, 21, 58

กรกฎาคม 2537 มีการยื่นขอถึง 160 ราย และส่วนใหญ่ขายที่ดินให้แก่บริษัทซีลาร์-วินิเวส ภายในเวลาไม่ถึง 3 เดือน ก็มีการออก น.ส.3 ก. และจดทะเบียนซื้อขาย จำนวนในวันที่ 12 ตุลาคม 2537 ปรากฏว่าเกิดความผิดพลาดอาทิเช่น

1. ชาวบ้านมีที่ดินน้อย ไม่ได้ขอออก น.ส.3 ก. แต่ปรากฏชื่อเป็นผู้ได้รับ น.ส.3 ก. หลายแปลง เนื้อที่มากกว่าที่ครอบครอง และโอนขายให้บริษัทซีลาร์-วินิเวส
2. ชาวบ้านไม่มีที่ดิน แต่มีชื่อเป็นผู้ขอออก น.ส.3 ก. และขายให้บริษัทฯ
3. ชาวบ้านมีที่ดิน แต่ไม่ขาย กลับมีการขอออก น.ส.3 ก. ในชื่อบุคคลอื่นและขายให้บริษัทฯ

วันที่ 1 เมษายน 2539 พาดหัวข่าวหน้า 1 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ "รื้อ น.ส.3 ก. 5 หมื่นไร่ สุชาติ ทุบเขตปฏิรูป แฉข้อมูลได้ ม.ท.2 บริญญาเอียงข้างนายทุน" ซึ่งสรุปข่าวได้ว่า เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2539 นายปริญญา นาคฉัตรีย์ อธิบดีกรมที่ดินได้ประชุมร่วมกับตัวแทนชาวบ้าน และตกลงที่จะตรวจสอบเอกสารสิทธิที่ออกไปแล้วหากพบว่าออกไปโดยไม่ถูกต้อง จะดำเนินคดีอาญากับเจ้าพนักงานและผู้เกี่ยวข้อง โดยกรณีออกเอกสารสิทธิที่ป่าสงวนและพื้นที่ ส.ป.ก. จำนวนมากนั้น เนื่องจาก ส.ป.ก. ได้ประกาศเขตปฏิรูปในจังหวัดหนองคาย เมื่อปี พ.ศ. 2535 และในปี 2537 มีการออก น.ส. 3 ก.เฉพาะรายจำนวนมากก่อนคณะกรรมการกฤษฎีกาจะตีความว่า กรมที่ดินไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ของ ส.ป.ก. หากที่ดินนั้นไม่มีการแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1) หรือไม่มีใบแจ้งตามมาตรา 27 ตรีแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน นายปริญญาฯ มีความเห็นว่าควรให้ ส.ป.ก. ยกเลิกพื้นที่ปฏิรูปที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือประชาชนเข้าครอบครองก่อน แต่เรื่องนี้เป็นประเด็นทางการเมือง หลายฝ่ายจะมองว่าเป็นการเข้าข้างนายทุน

แต่กรณีของบริษัทซีลาร์-วินิเวส ได้ซื้อที่ดินซึ่งเอกสารสิทธิออกไปโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จะอยู่ในข่ายที่ต้องถูกเพิกถอนอาทิเช่น

1. เจ้าของที่ดินมีที่ดินเพียง 15 ไร่ ตามหลักฐานการขอจับจองที่ดิน (ท.ค.25) แต่ปรากฏว่าได้ออก น.ส.3 ก. ไป 2 แปลง เนื้อที่รวมมากกว่า 100 ไร่
2. ที่ดินตาม น.ส.3 ก. ซึ่งออกสืบเนื่องจากใบจอง จะต้องอยู่ในข่ายห้ามโอน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ปรากฏว่าได้มีการออก น.ส.3 ก. และโอนขายให้บริษัทฯ โดยฝ่าฝืนข้อกำหนดห้ามโอน

อนึ่ง นายถาวร เสนเนียม ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ กรรมการธิการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน เปิดเผยว่า มีหลักฐานว่านายสุชาติ ตันเจริญ รมช.มหาดไทย ขอสินเชื่อกอเทคโอ

เวอร์จากปีปีซี โดยใช้ที่ดินซึ่งกว้านซื้อจากประชาชนในราคาต่ำมาค้าประกันและนำเงินดังกล่าวไป
 บั่นหุ้น ประเด็นที่น่าสงสัยคือ น.ส.3 ก.ของบริษัทซีลาร์และบริษัทวินิเวศ มีเงื่อนไขในการออก
 เอกสารและมีข้อพิพาทกับชาวบ้านแทบทั้งสิ้น

วันที่ 8 เมษายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจลงข่าว "โซว์ซัด ๆ หลักรฐานมั่ว
 ต้นเมฆออก น.ส.3 ก กรณีตัวอย่างจาก พรเจริญ" ความสรุปได้ว่า มีคำถามที่สำคัญประการหนึ่ง
 คือ เป็นไปได้หรือไม่ที่กลุ่มนายหน้ากับข้าราชการจะเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ น.ส.3 ก. เป็นพื้นที่
 หลายหมื่นไร่โดยไม่ผู้ล่วงหน้าว่าจะมีการเข้ามารับซื้อ ชาวบ้านซึ่งปรากฏว่าเป็นผู้ขอออก น.ส.3
 ก. เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2537 ได้รับ น.ส.3 ก. เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2537 ขายให้บริษัทวินิเวศ
 เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2537 แต่ปรากฏว่าประกาศแจ้งการรังวัดรับรองการทำประโยชน์ใน น.ส.3 ก.
 กลับลงนามในวันที่ 23 กรกฎาคม 2538 หลังจากที่ได้ออก น.ส.3 ก. ไปแล้วเกือบปี และในปี
 พ.ศ.2537 คาดว่าอำเภอพรเจริญได้ออกน.ส.3 ก. ไปกว่า 50,000 ไร่²

วันที่ 18 เมษายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจหน้า 59 ได้ลงข่าวต่อไปอีกโดยผู้
 ให้ข้อมูลคือ นายสมคิด คำวิเชียร ผู้เคยปฏิบัติงานในบริษัท อินโดจีนคอร์ปอเรชั่น กล่าวว่า ตนเอง
 เป็นผู้ดำเนินการจัดทำเอกสารเพื่อเสนอให้ที่ดินอำเภอและนายอำเภอเซ็นออก น.ส.3 ก. โดย
 เอกสารต่าง ๆ เป็นเอกสารที่ไม่ถูกต้องทั้งหมด ตั้งแต่การกรอกรายละเอียดลงในเอกสาร การรังวัดก็
 ดำเนินการโดยกลุ่มนายหน้าและคนของบริษัท จึงปรากฏว่ามีชื่อของคนในบริษัทเป็นผู้ขาย น.ส.3
 ก.ให้บริษัทจำนวนหลายสิบแปลง นอกจากนี้นายสมคิดฯ ยังยืนยันว่า นายสุชาติ ต้นเจริญ ได้เดิน
 ทางเข้าไปดูพื้นที่ในช่วงปี 2536-37 และได้ให้นายเกษมสันต์ ศรีทองแท้ ลงไปดูแลตลอดกระทั่งเป็น
 ผู้ลงนามในสัญญาการจำนองที่ดินให้ธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ³

วันที่ 22 เมษายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ได้ลงข่าวสืบหน้าว่า นางนริศรา
 วงศ์ภูมิ สมาชิกสภาจังหวัดหนองคาย ได้ระบุขั้นตอนการกว้านซื้อที่ดินของกลุ่มนายหน้าว่าเริ่มจาก
 การตั้งสำนักงานและส่งพรรคพวกไปติดต่อกำนันทุกตำบลเพื่อให้กำนันประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน
 และตกลงซื้อขายที่ดิน แต่การจ่ายเงินจ่ายให้ครบบ้างไม่ครบบ้าง บางวิธีให้ชาวบ้านเซ็นชื่อใน
 กระดาษเอกสารโดยจ้างเซ็นเป็นเงิน 1,000 บาท ที่ร้ายกว่านั้นยังมีการหลอกชาวบ้านให้นำสำเนา
 ทะเบียนบ้าน บัตรประชาชนเงินรับรองสำเนาถูกต้องมาด้วย โดยอ้างว่าจะนำไปขอล้ำไม้มาแจก
 ที่ดินที่ถูกนำไปออก น.ส.3 ก.มีทั้งสิ้น 220 แปลง ซึ่งปรากฏว่ามีปัญหา 4 ประการ เช่น

² ประชาชาติธุรกิจ (1 - 4 เมษายน 2539) : 1,4

³ ประชาชาติธุรกิจ (18 - 21 เมษายน 2539) : 59

1. การออกเอกสารสิทธิทับที่ดินของผู้อื่น มีประมาณ 100 ราย
2. การออกเอกสารสิทธิให้แก่ผู้ไม่มีที่ดินและมีได้เกี่ยวข้องกับภาระซื้อขายที่ดินให้บริษัท (เป็นการใช้ชื่อผู้อื่นเพื่อออกเอกสารสิทธิและโอนขายโดยเจ้าของชื่อไม่ทราบเรื่อง)
3. ออกเอกสารสิทธิเหนือที่เกินกว่าที่ดินซึ่งชาวบ้านมีอยู่จริง
4. ออกเอกสารสิทธิในตำแหน่งที่ไม่ตรงกับที่ดินจริงซึ่งซื้อขายให้บริษัท⁴

วันที่ 25 เมษายน 2539 นายสุชาติ ดันเจริญ รมช.ว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ยืนยันว่า เอกสารทุกอย่างเรียบร้อย บริษัทชื่อมาตอนมีเอกสารสิทธิ แต่เอกสารจะปลอมหรือไม่เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ (ประชาชาติธุรกิจ หน้า 59) นายสมพงษ์ อินนา กำนัน ต.หนองเล็ง อ.บึงกาฬ ยืนยันว่า นายประพันธ์ พัฒนนาเป็นเลิศ เป็นนายหน้าและผู้จัดการเรื่องซื้อที่ดิน และนายสุชาติเคยเดินทางไปดูที่ดินใน จ.หนองคายจริง ต่อมาปรากฏว่า นายประพันธ์ ขายที่ดิน 5 แปลงมีเนื้อที่รวม 450 ไร่ ให้บริษัทซีลาร์ แต่ น.ส.3 ก. ปรากฏว่ามีเลขที่ดินซ้ำกับที่ดินของชาวบ้าน⁵

วันที่ 29 เมษายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ได้ลงข่าวเพิ่มเติมว่า “เชือดเพิ่ม น.ส.3 ก. เก็ ปุงคล้า จ่อคว้อื้อ” ซึ่งความสรุปได้ว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย ได้สั่งเพิกถอน น.ส.3 ก. ชุดแรก 5 ราย เนื่องจากออกไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยที่ดิน 5 แปลงนี้โอนขายให้บริษัท วิเน็ค ซึ่งคนใกล้ชิดนายสุชาติ ดันเจริญ เป็นผู้ถือหุ้นและกรรมการ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวว่ามีปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ดินของราษฎร ทับที่สาธารณณะและทับที่ส.ป.ก. เป็นการกระทำที่เป็นขบวนการตั้งแต่ปี 2536-2538 และเท่าที่สอบดู เจ้าหน้าที่ผิดแน่นอน ส่วนจะเกี่ยวข้องกับบริษัทหรือนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นพรรคร่วมรัฐบาลหรือไม่ จะต้องดำเนินการโดยเด็ดขาด หากพิสูจน์ว่ามีความผิดจริง จะต้องเพิกถอน บริษัทที่เข้าไปซื้อที่ดินไม่ได้มีบริษัทที่เป็นชาวบริษัทเดียว แต่มีอดีตส.ส.เข้าไปซื้อด้วย มิฉะนั้นเรื่องพวกนี้จะออกมาไม่ได้(หน้า 21)

ข่าวสืบหน้าของการออกเอกสารสิทธิผิดพลาด ตัวอย่างคือกรณีนางวิไลลักษณ์ แก้วเจริญ ปรากฏชื่อเป็นเจ้าของ น.ส.3 ก. เลขที่ 158 อำเภอบึงกาฬ เนื้อที่ 68 ไร่ 3 งาน 40 ตารางวา เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2538 โดยออกทับหนองบัวสาธารณประโยชน์ ซึ่งมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่ นค.0298 ออกเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2537 ทั้งนี้ นางวิไลลักษณ์และสามี เปิดเผยว่า ตนไม่เคยมีที่ดินในบริเวณที่มีการออกเอกสารสิทธิแต่อย่างใด และไม่ทราบว่า น.ส.3 ก.ดังกล่าว

⁴ ประชาชาติธุรกิจ (22 - 24 เมษายน 2539) : 58

⁵ ประชาชาติธุรกิจ (25 - 28 เมษายน 2539) : 59

ออกมาได้อย่างไร อีกกรณีหนึ่งคือ นางนริศรา วงศ์ภูมิ สมาชิกสภาจังหวัดหนองคายได้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ. โศภิตสัย ว่า ตนมีชื่ออยู่ใน น.ส.3 ก. แต่ขอยืนยันว่าไม่ได้เป็นเจ้าของ น.ส.3 ก. แต่อย่างไร โดยเข้าใจว่าเมื่อประมาณปี 2537 พี่เขยของตนได้ติดต่อกว่านซื้อที่ดิน แต่ไม่สามารถตกลงกันได้จึงยกเลิกไป เมื่อพบว่ามี น.ส.3 ก.ออกมา จึงมาแจ้งความว่าไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน ไม่เคยได้รับ น.ส.3 ก. และไม่เคยลงชื่อจำหน่ายหรือโอนให้แก่ผู้ใดทั้งสิ้น

นอกจากนี้ นายสุชาติ ตันเจริญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปฏิเสธข้อกล่าวหาเกี่ยวกับกรณีที่ดินหนองคาย และระบุว่า ปัญหาความผิดพลาดในการออกเอกสารสิทธิเนื่องมาจากนายหน้า และเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ มีข้อความผิดของบริษัทที่เข้าไปซื้อ แต่ความจริงก็ปรากฏว่า นายหน้าที่จัดการให้มีการซื้อขายคือ นายเฉลิมชัย อุฬารกุล อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคความหวังใหม่ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นอดีต ส.ส.ในกลุ่ม 16 ใกล้ชิดกับนายสุชาติฯ ประกอบกับนางคณินิจ อุฬารกุล ภรรยา นายเฉลิมชัยฯ ก็เป็นผู้รับมอบอำนาจจากบริษัทซิลาร์ และบริษัทวิเน็ค โดยนายเฉลิมชัยฯ ได้เป็นเจ้าของ น.ส.3 ก. และขายให้แก่บริษัทฯ จำนวนเกือบ 100 แปลง แต่ น.ส.3 ก.ของนายเฉลิมชัย มีเลขที่ซ้ำกับ น.ส.3 ก.ของชาวบ้านถึง 23 แปลง ปกติการออก น.ส.3 ก. เลขที่จะเรียงลำดับไม่ซ้ำกัน แต่การออกเลขซ้ำกันจำนวนมากนั้นน่าจะเกิดจากการเร่งร้อนดำเนินการออก น.ส.3 ก. คราวละมาก ๆ ทำให้เกิดความผิดพลาด น.ส.3 ก. บางแปลงเลขซ้ำกันถึง 3 ชุด โดยขายให้บริษัทซิลาร์ และบริษัทวิเน็ค คนละชุด และยังพบความผิดปกติที่น่าสนใจคือ น.ส.3 ก.ออกเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2536 แต่กลับมีรายการจดทะเบียนซื้อขายในวันที่ 14 มกราคม 2536 ซึ่งก่อนการออก น.ส.3 ก⁶

วันที่ 2 พฤษภาคม 2539 "ชั้นสูตร น.ส.3 ก. ปทุมหนองคาย โยงโยอินโดจีน-ซิลาร์-วิเน็ค ชื่อกระดาดเป่าจำนองบีบีซี" ปรากฏว่า ในปี 2535 ตำบลหนองหัวช้างและตำบลดอนหญ้า นาง อำนวยพรเจริญ ถูกกำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน โดยในปี 2526 ที่ดินหลายแปลงมีการออกใบจองและนำมาออก น.ส.3 ก.ในปี 2536 โดยมีจำนวนเนื้อที่มากกว่าใบจองหลายเท่า แต่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยว่า เมื่อพระราชกฤษฎีกา สปก. บังคับใช้ การออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ปฏิรูป จะต้องสอบถามปฏิรูปที่ดินจังหวัด และไม่ว่า ส.ป.ก.จะดำเนินการในพื้นที่นั้นหรือไม่ก็ตาม พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิให้แก่ราษฎรที่ครอบครองและ ทำประโยชน์อยู่ก่อนประมวลกฎหมายที่ดินโดยไม่แจ้งการครอบครอง ไม่ได้แต่จากหนังสือที่แจ้งลงวันที่ 22 เมษายน 2539 จากหัวหน้าสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย ถึงเลขาธิการและรอง

⁶ ประชาชาติธุรกิจ (29 เมษายน - 1 พฤษภาคม 2539) : 1, 21, 58

เลขาธิการ ส.ป.ก. ระบุว่า บริษัทซีลาร์ ก่อขึ้นซื้อที่ดินในเขตปฏิรูป 477 แปลง เนื้อที่ 32,000 ไร่ โดยนำไปจำหน่ายกับธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ ถึง 430 ล้านบาท⁷

วันที่ 6 พฤษภาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจลงข่าวว่า นายเฉลิมชัย อุฬารกุลให้สัมภาษณ์ถึงกรณีการกว้านซื้อที่ดินของบริษัทซีลาร์-วิเน็ค ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากนายหน้าระดับล่างเคลียร์ไม่ลง หรือกลุ่มพี่น้องครอบครัวที่ขายที่ดินแล้วไม่แบ่งให้ญาติพี่น้อง ในกรณีที่มีการเท็กลอน น.ส.3 ก. เนื่องจากเจ้าของที่ดินขายที่ดินเพียง 4 ไร่แต่ น.ส.3 ก. ออกให้ถึง 68 ไร่ นายเฉลิมชัยไม่ทราบ เพราะไม่ได้ไปลงพื้นที่เอง แต่เคยชวนนายสุชาติ ตันเจริญไปดูที่ดินครั้งหนึ่ง การเกี่ยวพันกับนายสุชาติเป็นประเด็นการเมือง นายเกษมสันต์ ศรีทองแท้ เลขาธิการนายสุชาติเป็นผู้มาติดต่อซื้อที่ดิน และภรรยา นายเฉลิมชัยเป็นตัวแทนบริษัทผู้ซื้อ โดยมีเจ้าหน้าที่ธนาคารเป็นคนดำเนินการโอนและจดจำนอง นายเฉลิมชัยรับว่าเป็นนายหน้าจัดหาที่ดินเพื่อขายให้บริษัทต่าง ๆ

สำหรับนายสมคิด คำวิเชียร อาจารย์ 2 ระดับ 5 โรงเรียนบ้านหนองแก กิ่งอำเภอนาวัง จังหวัดหนองคาย ได้ระบุว่า ตนร่วมกับพรรคพวกจำนวนหนึ่งเขียน น.ส.3 ก. เอง และมีช่างรังวัด (ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดิน)ร่วมด้วย บุคคลที่ร่วมกันดำเนินการบางคน ปรากฏชื่อเป็นเจ้าของ น.ส.3 ก. และโอนขายให้บริษัทนิมิตสุโขทัย ในเครือสุราทิพย์⁸

วันที่ 9 พฤษภาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจมีข่าวเพิ่มเติมว่า นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ และภรรยา ผู้ดำเนินการขออนุญาต น.ส.3 ก. เพื่อติดต่อขายให้บริษัทฯ ได้มีชื่อเป็นเจ้าของ น.ส. 3 ก. ซึ่งสันนิษฐานว่าออกทับที่ดินของชาวบ้านจำนวนมาก เนื่องจาก น.ส.3 ก. จำนวน 2 แปลงชื่อนายประพันธ์ และภรรยา มีเนื้อที่ถึงแปลงละ 100 ไร่ เมื่อผู้สื่อข่าวเข้าไปยังพื้นที่บริเวณตาม น.ส. 3 ก. ก็ปรากฏว่าเป็นที่น้ำท่วมถึง ไม่ติดถนน มีผู้ครอบครองทำประโยชน์ที่ดิน ซึ่งไม่ทราบว่าจะดังกล่าวได้ถูกนำไปออก น.ส.3 ก. เพราะไม่มีใครมาติดต่อขอซื้อที่ดินแต่อย่างใด⁹

วันที่ 13 พฤษภาคม 2539 "แก๊ง น.ส.3 หนองคาย ลอบทำลายหลักฐาน บุกอำเภอลือชัย เอกสาร-ระวางฯ หายเพียบ" ข่าวหน้า 4 ระบุว่าผู้สื่อข่าวไม่สามารถขอดูระวางแผนที่หรือเอกสารของสำนักงานที่ดิน อำเภอพรเจริญได้ และเอกสารระวางแผนที่บางแผ่นได้สูญหายไป แต่เจ้าหน้าที่อ้างว่าได้ส่งไปเก็บไว้ ณ สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย ขณะเดียวกันการอภิปราย

⁷ ประชาชาติธุรกิจ (2-5 พฤษภาคม 2539) : 58

⁸ ประชาชาติธุรกิจ (6-8 พฤษภาคม 2539) : 58

⁹ ประชาชาติธุรกิจ (9-12 พฤษภาคม 2539) : 58

ไม่ไว้วางใจรัฐบาล โดย นายจุลินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ระบุว่า คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2538 และ 7 สิงหาคม 2538 พยายามที่จะยกเลิกมติ ครม. วันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ซึ่งว่าด้วยระเบียบและข้อกำหนดเกี่ยวกับการออก ส.ป.ก.4-01 โดยอ้างว่ามีการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่เขตปฏิรูปซึ่ง ส.ป.ก. ยังไม่เข้าไปดำเนินการถึง 187,761 แปลง เนื้อที่กว่า 5 แสนไร่ (หน้า 4) จึงให้กรมที่ดินประสานงานกับ ส.ป.ก. ในการกันพื้นที่ที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์จะนำมาปฏิรูปออกไป เพื่อให้กรมที่ดินดำเนินการต่อไป และ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์อีกคนหนึ่งก็ได้ชี้ให้เห็นว่า นายสุชาติ ตันเจริญ มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทผู้กว้านซื้อที่ดินในจังหวัดหนองคาย โดยนายสุชาติ เคยเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ต่อมาได้โอนให้ นายวิเชียร ตันเจริญ ผู้เป็นบิดา แต่เมื่อธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมีหนังสือติดต่อเรื่องเงินกู้ก็แจ้งไปยัง นายสุชาติ โดยตรงซึ่งแสดงถึงความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

นายชวน หลีกภัย ผู้นำพรรคฝ่ายค้าน ได้อภิปรายว่า รัฐมนตรีสุชาติกับเพื่อน ส.ส. กลุ่ม 16 ได้ก่อตั้งบริษัทรับซื้อที่ดิน รับรู้ในการออกเอกสารสิทธิในที่ดินซึ่งไม่ชอบมาพากล ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะสุบที่ของเอกชนและสาธารณสมบัติแผ่นดิน ส่วนนายอาคม เ่งฉ้วน ส.ส.กระบี่ ได้อภิปรายว่า นายสุชาติ เป็นนักค้าที่ดิน ได้นายเฉลิมชัย อุฬารกุล อดีต ส.ส. พรรคความหวังใหม่ กลุ่ม 16 ให้คำแนะนำ รวมถึงการสมคบกับเจ้าหน้าที่ใช้ ก.บ.ท.5 มาออก น.ส. 3 ก. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้อภิปรายต่อไปว่า รัฐมนตรีกลุ่ม 16 ได้ใช้ฐานะหน้าที่อิทธิพลทางการเมือง ร่วมกันสมคบกับผู้บริหารธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จัดฉลเงินฝากของประชาชน โดยผู้เงินแบบเบิกเกินบัญชี แล้วนำไปซื้อที่ดิน เอาที่ดินไปออกเอกสารสิทธิ ให้อิทธิฤทธิ์ใช้อำนาจในฐานะที่เป็นนักการเมือง กลุ่มการเมืองที่คนเขาเกรงกลัวว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลออก น.ส.3 ทับที่ดินของชาวบ้านหรือป่าสงวนแห่งชาติ แล้วนำ น.ส.3 ไปทำโครงการกู้เงินจากธนาคาร อีกรอบหนึ่ง จึงมีเงินมากมายมหาศาลไปทำธุรกิจจนเกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองโดยซื้อหุ้นเปล่า บริษัทซีลาร์ กู้เงินจากธนาคารจำนวน 867 ล้านบาท โดยมีที่ดิน 23,787 ไร่เศษเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยบอกว่าตีเกินราคาจริง 10 เท่า

แต่นายสุชาติ ได้ชี้แจงได้ข้อกล่าวหาว่า ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทตั้งแต่ปี 2535-36 การซื้อที่ดินเป็นเรื่องของครอบครัวซึ่งซื้อที่ดินผ่านนายหน้า ที่ดินไม่อยู่ในเขตป่าสงวนหรือที่สาธารณประโยชน์¹⁰

¹⁰ ประชาชาติธุรกิจ (13-15 พฤษภาคม 2539) : 1, 4, 59

วันที่ 20 พฤษภาคม 2539 นายบุญศรี ดงบัง อดีตกำนัน ตำบลคำแก้ว ให้สัมภาษณ์ หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ(หน้า 59) ว่าที่ดินนับพันไร่ ซึ่งกลุ่มนายหน้าได้นำไปออก น.ส.3 ก. นั้น ชาวบ้านมิได้ขายที่ดินให้แก่อย่างใด ไม่ทราบว่าจะออก น.ส.3 ก. มาได้อย่างไร ตนเพียงได้รับการ ว่าจ้างจากนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ ให้ดูแลที่ดินที่ซื้อไว้¹¹

วันที่ 23 พฤษภาคม 2539 ชาวศิษย์หน้าระบุง นายสุชาติ ตันเจริญ ได้ผ่านการอภิปรายลงมติไม่ไว้วางใจด้วยเสียงสนับสนุนน้อยที่สุด และถูกกดดันให้ลาออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ นายสุชาติ ยอมรับว่า มีขบวนการบีบ น.ส. 3 ก. โดยผิดกฎหมาย บริษัททั้ง 2 ไม่รู้เรื่อง นายสุชาติไม่รู้เรื่อง บริษัทได้รับข้อเสนอจากนายหน้าว่าที่ดินมี น.ส. 3 ก. ถูกต้อง จึงซื้อ เรื่องที่เกิดขึ้นคือ บริษัทถูกต้ม บิดาและญาติพี่น้องของนายสุชาติ ถูกต้มให้ซื้อที่ดินหลายร้อยล้าน โดยที่ดิน น.ส.3 ก. ออกทับที่ชาวบ้าน ทับที่ ส.ป.ก. แม้ว่านายสุชาติ จะเคยเดินทางไปดูที่ดินกับนายเฉลิมชัย อุฬารกุล ซึ่งเป็นนายหน้าก็ตาม¹²

วันที่ 30 พฤษภาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ลงข่าวว่า การกว้านซื้อที่ดินในหมู่บ้านต่าง ๆ โดยเฉพาะใน อำเภอไชยสิทธิ์ นายหน้าล้วนเป็นผู้นำท้องถิ่นคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยซื้อที่ดินมือเปล่า จากชาวบ้าน หรือ จ้างเอกรชื่อ และ หลักฐานมาขอออก น.ส. 3 ก. บางแปลงก็ออก น.ส.3 ก. ในชื่อของ นายหน้าจากบริษัทอินโดจีนฯ¹³

วันที่ 3 มิถุนายน 2539 พาดหัวข่าวหน้า 1 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ "ด่วน แจ้งจับอดีตผู้ว่า พิน น.ส.3 ก. เกินองคาย 3 นอก. ร่วมขบวนการ" ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายอาทิตย์ วงศ์อารยะ สั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยตั้งแต่อดีตผู้ว่าฯ นายอำเภอ 3 อำเภอ ที่ดินจังหวัด ที่ดินอำเภอ ฯลฯ พร้อมให้แจ้งความดำเนินคดีอาญา ตั้งข้อหาออก น.ส.3 โดยมีขอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่รับเคราะห์ด้วย ในฐานะเป็นผู้รับรองแนวเขตที่ดิน สำหรับเอกสารสิทธิที่ออกโดยมิชอบด้วยกฎหมายจะเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำการเพิกถอน ในส่วนของกรมที่ดิน ได้มีการตั้งคณะทำงานไปตรวจสอบพื้นที่ และได้รายงานผลการตรวจสอบว่ามีเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง จึงเสนอให้กระทรวงมหาดไทยรับไปดำเนินการ กรมที่ดินได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและสอบวินัย¹⁴

¹¹ ประชาชาติธุรกิจ (20-22 พฤษภาคม 2539) : 59

¹² ประชาชาติธุรกิจ (23 - 26 พฤษภาคม 2539) : 59

¹³ ประชาชาติธุรกิจ (30 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2539) : 58

¹⁴ ประชาชาติธุรกิจ (3 - 5 มิถุนายน 2539) : 58

วันที่ 6 มิถุนายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจรายงานเพิ่มเติมว่า นายปริญญา นาคฉัตร์ชัย อธิบดีกรมที่ดิน ระบุว่าผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยฯ ปรากฏว่ามีมูลความผิดในการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบจริง จึงมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย แจ้งความดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งข้าราชการ ชาวบ้าน นายทุนและนายหน้าผู้จัดซื้อที่ดินและปลอมแปลงเอกสารของทางราชการ

สำหรับข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่นายอนันต์ แจ่มกลีบ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย ซึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ไม่เคยรับรู้มาก่อนว่ามีการปลอมแปลงหรือร่วมกันออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ นายละมาตย์ สิ้นสวัสดิ์ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย นายบรรเทิง หอมวุฒิวงศ์ (ผู้เคยรักษาการแทนเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน ผู้ว่าหนองคาย) นายบุญสืบ เข้มช้อย อดีตนายอำเภอพรเจริญ (ช่วงปี พ.ศ.2536-2537) นายเมตต์ เมตต์การุณจิตต์ นายอำเภอพรเจริญ คนปัจจุบัน นายสัญญา ศรีโยธธา ปลัดอาวุโส นายพิสุทธิ อิศกุลย์ อดีตเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอพรเจริญ นายฉัตรชัย ศรรัตน์ อดีตนายอำเภอโซ่พิสัย นายคมศักดิ์ ประวิเศษ อดีตเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอโซ่พิสัย นายธงชัย ธรรมสุคติ อดีตปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอบุ่งคล้า และนายทองใส ทับหิมคำ อดีตเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินกิ่งอำเภอบุ่งคล้า

สำหรับนายหน้าที่เข้าข่ายถูกดำเนินคดีได้แก่ นายเฉลิมชัย อุฬารกุล และนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ ซึ่งพบหลักฐานว่าเคยเป็นนายหน้าจัดหาที่ดินเพื่อขายต่อให้บริษัทซีลาร์-วิเนค และบริษัทอื่น ๆ นั้น มีค่านายหน้าไร่ละ 200 บาท โดยการจัดซื้อที่ดิน หากเป็นที่ดินมือเปล่าไม่มีเอกสารสิทธิ ให้ราคาไร่ละ 3,500 บาท หากมี น.ส.3 ไร่ละ 4,700 บาท¹⁵

วันที่ 10 มิถุนายน 2539 ความคืบหน้าซึ่งหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจเสนอคือ ข้อสังเกตในการบันทึกถ้อยคำ ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินอำเภอพรเจริญ จัดทำโดยมีลายมือชื่อผู้ช้ออก น.ส.3 ก. เป็นผู้ให้ถ้อยคำนั้น มีข้อความระบุว่า หากเกิดการเสียหายใด ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเท็กดอน หรือแก๊โซ น.ส.3 ก. ผู้ช้ออก น.ส.3 ก. จะรับผิดชอบเองทั้งสิ้น และหากให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ จะมีความผิดทางคดีอาญา ซึ่งผู้ช้อก ยืนยันให้ใช้ถ้อยคำ(ที่บันทึก)ยันได้ทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง และบันทึก ร.จ. 3 ประกอบการขอออกเอกสารสิทธิ ก็มีเหตุผลประกอบคำขอ การอธิบายลักษณะที่ดิน การได้มาหรือครอบครองของผู้ช้อกทุกราย คล้ายคลึงกันทั้งสิ้น โดยเว้นช่องว่างไว้เดิมชื่อผู้ช้อกเท่านั้น จนกระทั่งมีการรังวัดเพื่อออก น.ส.3 ก. 2 แปลง ของผู้ช้อก 2 รายในวันและช่วงเวลาเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านซึ่งมีชื่อเป็นผู้ช้อก

¹⁵ ประชาชาติธุรกิจ (6 - 9 มิถุนายน 2539) : 58

น.ส.3 ก. หลายรายยืนยันว่า ไม่เคยติดต่อยื่นคำขอ และ ไม่ได้ขาย และ ที่ดินตาม น.ส. 3 ก. ซึ่งออกไปก็มีไซ้ที่ดินซึ่งตนครอบครองอยู่¹⁶

วันที่ 13 มิถุนายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจรายงานต่อไปว่า นายปริญญา นาคฉัตริย์ อธิบดีกรมที่ดิน ได้รับรายงานการตรวจสอบพบว่า จำนวนน.ส. 3 ก. ซึ่งอยู่ในข่ายที่จะต้องถูกเพิกถอนมีประมาณ 4,200 ไร่ โดยอยู่ในเขตอำเภอพระเจริญ ไม่ต่ำกว่า 2,000 ไร่

อนึ่ง นายปริญญา นาคฉัตริย์ ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ มติชน สรุปความได้ว่า เป็นที่น่าสงสัยว่านายหน้าอาจจะโกงชาวบ้าน แต่จะมีนักการเมืองผู้มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่นั้น ไม่ทราบ แต่จะมาขอให้ทำผิดกฎหมายไม่ได้ บางกรณีข้าราชการกรมที่ดินเป็นแพะก็มี เช่น อาจมีนายทุนผู้มีอิทธิพล เอาหลักฐานเอกสารปลอมมาให้¹⁷

วันที่ 17 มิถุนายน 2539 นายปริญญา นาคฉัตริย์ อธิบดีกรมที่ดินได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ(หน้า 27) สรุปได้ว่า กรณีคำถามว่าเรื่องเกี่ยวกับใครบ้าง ถ้าผู้ถูกดำเนินคดีขัดทอดว่านักการเมืองสั่ง ก็ต้องเชิญนักการเมืองมาสอบด้วย ที่ดินที่อยู่ในข่ายเพิกถอนมีหลายหมื่นไร่ ส่วนใหญ่ผิดในกรณีที่สาธารณณะ กรณีเจ้าของที่ดินยืนยันว่าไม่ได้ขอออก น.ส. 3 ก. และ กรณีไม่ได้ครอบครองที่ดินก่อนประมวลกฎหมายที่ดินแต่แจ้งขอออก น.ส.3 ก. โดยอ้างว่าครอบครองมาก่อนการดำเนินคดีอาญาเป็นเรื่องของตำรวจและมีการดำเนินการสอบสวน หลายคนบอกว่าทำไมต้องมานั่งรับเคราะห์ ก็เพราะเจ้าหน้าที่เราผิด

นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวได้รายงานว่าได้มีคำสั่งเพิกถอน น.ส.3 ก. อีก 148 แปลง เนื้อที่ประมาณ 2 พันไร่ เนื่องจากออกทับที่สาธารณประโยชน์ ขณะเดียวกันรายงานข่าวได้กล่าวว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้เรียกประชุมรัฐมนตรีช่วยว่าการ ปลัดกระทรวง อธิบดีกรมที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัดและหัวหน้าคณะสอบสวนเอกสารสิทธิและวินัยข้าราชการ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2539 พบว่ามี น.ส.3 ก. ที่จะต้องเพิกถอน 97 แปลง เนื้อที่กว่า 4,500 ไร่¹⁸

วันที่ 20 มิถุนายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจได้พบว่าเอกสารสิทธิที่ออกในอำเภอบึงกาฬ ช่วงปี พ.ศ. 2538-39 มีลักษณะ วิธีการไม่แตกต่างไปจากที่ออกใน อ.พระเจริญ ไซ้พิสัย และกิ่งอำเภอบุ่งคล้า คือกลุ่มนายหน้าของ นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ ได้เข้าไปซื้อที่

¹⁶ ประชาชาติธุรกิจ (10 - 12 มิถุนายน 2539) : 50

¹⁷ ประชาชาติธุรกิจ (13 - 16 มิถุนายน 2539) : 55

¹⁸ ประชาชาติธุรกิจ (17 - 19 มิถุนายน 2539) : 27

ดินแล้วนำไปขอออก น.ส.3 ก. ขายให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ชัยธารินทร์การเกษตร แล้วนำไปจำนองกับ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ในวงเงินถึง 900 ล้านบาท โดยรายชื่อบุคคลผู้ขอออก น.ส.3 ก. ส่วนเป็นกลุ่มกรรมการบริษัทอินโดจีนฯ ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดคนนายประพันธ์ และตัวนายประพันธ์เอง¹⁹

วันที่ 24 มิถุนายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจตรวจสอบพบว่า บริษัทอินโดจีนคอร์ปอเรชั่น จำกัด ของนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ เป็นแหล่งรวบรวมจัดหา น.ส.3 ก. ที่พร้อมจะแจกจ่ายให้บริษัทอื่น นำไปเป็นหลักประกันค้ำประกันการกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ อาทิ เช่น หลักฐานพบว่า บริษัทไทรพาณิชย์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ซึ่งจดทะเบียนตั้งอยู่ที่บ้านของนายประพันธ์ ในจังหวัดสกลนคร ได้ขอเบิก น.ส.3 ก. จำนวน 7 แปลง เนื้อที่ประมาณ 500 ไร่ เพื่อไปใช้ค้ำประกันเงินกู้ ซึ่งปรากฏ ต่อมาว่า น.ส.3 ก. ดังกล่าวนำไปขายให้ หจก. ชัยธารินทร์²⁰

วันที่ 27 มิถุนายน 2539 ชาวเพิ่มเติมกรณี น.ส.3 ก. ปลอม ก็เปิดเผยออกมาอีกว่า บริษัทลีโอแลนด์ จำกัด ได้เข้าไปซื้อที่ดินในพื้นที่ อ.พรเจริญ รวมกว่า 5,000 ไร่ แล้วนำไปขอกู้เงินจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เจ้าพระยา จำกัด โดยที่ดิน จำนวน 59 แปลง เนื้อที่ 5,407 ไร่ 1 งาน 7 ตารางวา ได้ยื่นคำขอออก น.ส.3 ก. เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2537 ภายในระยะเวลาอันสั้น ก็ได้รับ น.ส.3 ก. ชุดแรกวันที่ 12 ตุลาคม 2537 ชุดที่ 2 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2537 โดยชื่อผู้ขอออก น.ส.3 ก. มีเพียง 7 คน ครอบครองที่ดินคนละหลายร้อยไร่ ถึงพันไร่เศษ และ 7 คนดังกล่าวคือกลุ่มผู้ดำเนินงานในบริษัทอินโดจีนฯ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุใดจึงมีฐานะการเงินดีมาก ก็จะต้องมีเงินหลายสิบล้านบาทสำหรับการกว้านซื้อที่ดิน และถือครองไว้ประมาณ 1 ปี จึงขายต่อ ซึ่งบริษัทลีโอแลนด์ ได้นำไปขอกู้เงินจากบริษัทเงินทุนร่วม 100 ล้านบาท แต่อาจจะไม่น่าแปลกใจที่นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ และนายเฉลิมชัย อุฬารกุล มีรายชื่อเป็นผู้ก่อตั้งและกรรมการของบริษัทลีโอแลนด์ด้วย (ซึ่งเท่ากับนายประพันธ์ฯ เป็นนายหน้าจัดหา น.ส.3 ก. เพื่อขายให้บริษัทซึ่งตนจัดตั้งและเป็นกรรมการเอง)²¹

วันที่ 11 กรกฎาคม 2539 รายงานข่าวเพิ่มเติมจากหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจก็ได้แสดงให้เห็นถึงความไม่ชอบมาพากลของบริษัทลีโอแลนด์ นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ นายเฉลิมชัย อุฬารกุล และนายสุรชัย ตั้งใจตรง คือได้นำ น.ส.3 ก. จำนวนทั้งสิ้น 359 แปลงมาจดทะเบียนให้เช่าและแบ่งเช่ากำหนด 6 ปี แก่ชาวบ้านในเขตอำเภอพรเจริญ โดยชาวบ้านดังกล่าวจำนวนไม่

¹⁹ ประชาชาติธุรกิจ (20 - 23 มิถุนายน 2539) : 1, 4, 66

²⁰ ประชาชาติธุรกิจ (24 - 26 มิถุนายน 2539) : 64

²¹ ประชาชาติธุรกิจ (27 - 30 มิถุนายน 2539) : 66

น้อยที่เคยปรากฏชื่อเป็นผู้ขาย น.ส.3 ก. ให้แก่กลุ่มนายหน้า ซึ่งชาวบ้านทุกรายปฏิเสธเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่ทราบเรื่องการเช่านี้เลย แต่ในช่วงปี 2537-38 มีการล่ำรายชื่อชาวบ้านโดยผู้นำท้องถิ่นมาเอาสำเนาบัตรประชาชนและทะเบียนบ้านไป อ้างว่าจะนำไปร่วมโครงการปลูกป่า แต่ระเบียบการปลูกป่าเอกชนนั้น แต่ละรายจะใช้ที่ดินไม่เกินรายละ 50 ไร่ หากผู้ร่วมโครงการไม่ใช่เจ้าของที่ดิน จะต้องมีการทำสัญญาเช่าและจดทะเบียนถูกต้อง โดยผลประโยชน์คือ จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐไร่ละ 3,000 บาทในระยะเวลา 5 ปีของการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ป่าไม้จังหวัดหนองคายมิได้อนุมัติเงินสนับสนุนให้กลุ่มบุคคลหรือบริษัท ข้างต้นแต่อย่างใด²²

วันที่ 15 กรกฎาคม 2539 ผู้สื่อข่าวประชาชาติธุรกิจรายงานว่ คณะกรรมการของกรมที่ดินได้เข้าไปตรวจสอบการทำประโยชน์ในที่ดิน อ. โชฬิสัย ปรากฏว่ ที่ดินที่ถูกนำไปออก น.ส.3 ก. ขายให้บริษัทซีลาร์-วิเน็ค เป็นการครอบครองทำประโยชน์หลังปี พ.ศ. 2520 เกือบทั้งสิ้น จึงเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายเพิกถอนเพิ่มเติม 157 แปลง เนื้อที่ 8,648 ไร่ 2 งาน 57 ตารางวา โดยก่อนหน้านี้ได้เพิกถอน น.ส.3 ก.ในอำเภอพรเจริญ โชฬิสัย และกิ่งอำเภอปุงค์ลำ จำนวน 267 แปลง เนื้อที่ 11,134 ไร่ 31 ตารางวา ซึ่งเป็นของบริษัททั้งสอง ที่นำไปจำนองธนาคาร นอกจากนี้ยังมีการแจ้งความดำเนินคดีทั้งสิ้น 125 คดี และได้สอบสวนชาวบ้านที่มีชื่อเป็นเจ้าของ น.ส.3 ก. โดยหลายรายให้การว่าถูกญาตินำชื่อไปขอลอกเอกสารสิทธิ, รับจ้างเซ็นชื่อในเอกสาร, ถูกปลอมลายมือชื่อ

ปัญหาของขบวนการออก น.ส.3 ก. โดยมีชอบนี้ ยังแพร่กระจายไปยังอำเภอปากคาดและบึงกาฬ ซึ่งบริษัทเฟดิมชัย จำกัด ในเครือสุรามหาราชฎร และบริษัทชัยธารินทร์ ได้เข้าไปซื้อที่ดินอำเภอละกว่า 8,000 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่พบหลักฐานในการขอลอก น.ส.3 ก. แต่อย่างใด โดยเมื่อนายสุวัฒน์ อมรสุวรรณ มารับตำแหน่งเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย สาขาบึงกาฬ แทนนายอนุกุล มิกค์ลา ปรากฏว่ นายเจสตา มิลินทรฎร นายอำเภอบึงกาฬ ไม่ได้ส่งมอบเอกสารให้ จึงไม่สามารถตรวจสอบว่ น.ส. 3 ก. ได้ออกไปอย่างไร²³

วันที่ 18 กรกฎาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจคงรายงานต่อไปว่ บริษัทนิมิตรสุโชทัย ในเครือสุรามหาราชฎร ได้ซื้อที่ดินในอำเภอบึงกาฬเมื่อปี 2538 เนื้อที่กว่า 3,000 ไร่ หลังจากซื้อในอำเภอปากคาดและ กิ่งอำเภอปุงค์ลำ รวมเนื้อที่กว่า 8,500 ไร่ โดยซื้อจากนายหน้า แต่ยังไม่ได้รับแจ้งการเพิกถอนจากผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย สำหรับการคืบหน้าในการดำเนิน

²² ประชาชาติธุรกิจ (11 - 14 กรกฎาคม 2539) : 67

²³ ประชาชาติธุรกิจ (15 - 17 กรกฎาคม 2539) : 1,4,54

คดีการออก น.ส.3 ก. ปลอม นั้น ได้มีการสอบปากคำกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งหลายคนปฏิเสธว่าไม่ได้เซ็นชื่อในคำขออก น.ส.3 ก. โดยบอกว่าเป็นลายเซ็นปลอม เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องส่งเอกสารไปพิสูจน์ต่อไป

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่มีชื่อขออก น.ส. 3 ก. 2 ราย คือ นายเส็ง ทีหอคำ และ นายอวน นาหอคำ โดยหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจปรากฏว่า นายเส็งและนายอวน ได้ขายที่ดินให้แก่ นายหน้าของบริษัทอินโดจีนฯ โดยได้ราคาประมาณไร่ละ 5,000-10,000 บาท ทั้งที่ดินที่มี ส.ค.1 และไม่มีหลักฐาน แต่ปรากฏว่าได้ถูกนำชื่อไปขออก น.ส.3 ก. จำนวนหลายแปลง โดยเฉพาะ น.ส.3 ก. ชื่อ นายเส็งนั้นถูกนำไปจดจำนอง ทั้งที่นายเส็งยืนยันว่าไม่ทราบว่า น.ส.3 ก. ออกมาได้อย่างไร และไม่ได้เป็นผู้เอา น.ส.3 ก. ไปจำนอง ลายเซ็นที่ปรากฏในเอกสารเป็นลายเซ็นปลอม²⁴

วันที่ 22 กรกฎาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจได้ระบุว่านายหน้าที่สำคัญคนหนึ่งของบริษัทอินโดจีน คือ นายประหยัด นาหอคำ สมาชิกสภาจังหวัดหนองคาย เขตอำเภอเมืองกาฬ และปรากฏว่ามีรายชื่อกลุ่มญาตินายประหยัด เป็นผู้ขออก น.ส.3 ก. คนละหลาย ๆ แปลง เนื้อที่แปลงละหลายสิบไร่ โดยนายอวน นาหอคำ บิดานายประหยัด มีถึง 13 แปลง เนื้อที่รวมประมาณ พันไร่เศษ ส่วนนายเส็ง ทีหอคำ ญาติของนายประหยัด มี 2 แปลง เนื้อที่ประมาณ 146 ไร่ แต่นายเส็ง ได้แจ้งว่าได้ขายที่ดินหัวไร่ปลายนาแก่นายประหยัด เนื้อที่ไม่เกิน 60 ไร่²⁵

วันที่ 25 กรกฎาคม 2539 ชาวหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจระบุว่า ไม่เพียงแต่เป็นกรณีการแอบอ้างชื่อชาวบ้านออกเอกสารสิทธิที่ดินแล้ว ยังเป็นความพยายามที่จะหลอกเอาเงินของทางการไปใช้อีกด้วย โดยนายสวดย ทีหอคำ นายอ้วน นาหอคำ และนายมา เกตุพิมล พบว่ามีผู้นำ น.ส.3 ก. ปรากฏชื่อของตนมายื่นเรื่องขอเงินสนับสนุนโครงการส่งเสริมเกษตรปลูกป่า ณ สำนักงานป่าไม้อำเภอเมืองกาฬ โดยที่พวกตนไม่เคยมี น.ส.3 ก.ดังกล่าว และไม่ได้มายื่นเรื่องกับสำนักงานป่าไม้ ซึ่งหมายความว่า มีผู้แอบอ้างนำ น.ส.3 ก. ปลอมมาขอรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลจำนวนไร่ละ 3,000 บาท ชาวบ้านทั้งสามให้ข้อสังเกตว่า เมื่อปลายปี 2537 นายประหยัด หอนาคำ สจ.หนองคายเขตเมืองกาฬ ได้มาขอเอกสารสำเนาบัตรประชาชนและทะเบียนบ้านไป โดยชักชวนให้

²⁴ ประชาชาติธุรกิจ (18 - 21 กรกฎาคม 2539) : 1, 4, 66

²⁵ ประชาชาติธุรกิจ (22 - 24 กรกฎาคม 2539.) : 60

พวกตนสมัครเป็นสมาชิกพรรคหน้าไทย แต่สำเนาเอกสารดังกล่าวจะถูกนำไปขอลอก น.ส.3 ก. หรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องสอบสวนต่อไป²⁶

วันที่ 29 กรกฎาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจได้สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ คำทรงชัย เลขาธิการ ป.ป.ป. ซึ่งเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบที่ดิน จ.หนองคาย โดยได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสอบสวนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ขึ้นตอนคือ หากพบว่ามี การออกเอกสารสิทธิโดยไม่ถูกต้องก็ให้เพิกถอน หากมีเจ้าหน้าที่ร่วมกระทำ ความผิด ก็ต้องชี้มูลความผิดให้มีการลงโทษผู้กระทำผิดวินัย หากเป็นเรื่องเสียหายเกี่ยวกับคดีแพ่งหรืออาญา ก็ให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบ ดำเนินการต่อไป ในกรณีที่พบว่า มีเอกชน นายหน้า หรือบริษัทมีส่วนร่วมกระทำ ความผิดอาญา ด้วย ก็ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีด้วย

ทั้งนี้ ป.ป.ป. ได้ตรวจสอบเบื้องต้นพบว่า มีการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบเป็นจำนวนมากจริง เช่นออก น.ส. 3 ก. เฉพาะรายมิได้แจ้งการครอบครองในเขตปฏิรูป ออกทับที่ดินสาธารณะประโยชน์ และมีเอกสารสูญหายเป็นจำนวนมาก²⁷

วันที่ 1 สิงหาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจเสนอข่าวว่า แหล่งบัญชาการผลิต น.ส.3 ก. ปลอม อยู่ใญ่านใจกลางเมืองหนองคาย ใกล้สี่แยกหน้าศาลากลางจังหวัด ส่วนอีกแห่งหนึ่งอยู่ริมถนนสายปึงกาฬ- พังโคน โดยปรากฏว่าพบระวางภาพถ่ายทางอากาศจำนวนหลายสิบแผ่น และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในสถานที่ดังกล่าว ซึ่งนายหน้าคนหนึ่งเปิดเผยว่าการผลิต น.ส.3 ก. จะดำเนินการทั้งกลางวันกลางคืน โดยที่มรังวัดจะออกไปรังวัดตอนกลางคืน การเขียน น.ส.3 ก. จะทำขึ้นโดยใช้ระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อถ่ายต่อการเขียนรูปแผนที่ เมื่อเขียนรูปและกรอกข้อความเสร็จแล้ว จะนำ น.ส.3 ก. บรรจุใส่กระเป๋าสลักแล้วนำไปยัง โรงแรมหนองคายแกรนด์ เพื่อรอให้ผู้มีอำนาจเซ็นอนุมัติ โดยบริษัทอินโดจีนได้จองห้องพักโรงแรมหนองคายแกรนด์เป็นจำนวนมาก ในเดือนพฤษภาคม 2538 จจนถึง 14 วัน มีการจัดงานโดยมีสมาชิกบริษัทและข้าราชการอีกหลายคนเข้าร่วมงาน หลังจากงานดังกล่าว ได้มีการนำ น.ส.3 ก. ไปขายต่อให้บริษัทชัยราชนิทร์ และพบว่า วันที่ออก น.ส.3 ก. เป็นวันเดียวกับที่บริษัทอินโดจีนจัดงานที่โรงแรมดังกล่าว และผู้มีชื่อใน น.ส.3 ก. หลายแปลงได้ร้องเรียนว่าไม่ได้เป็นผู้ยื่นขอออกเอกสารสิทธิแต่อย่างใด²⁸

²⁶ ประชาชาติธุรกิจ (25 - 28 กรกฎาคม 2539) : 64

²⁷ ประชาชาติธุรกิจ (29 - 31 กรกฎาคม 2539) : 17,47

²⁸ ประชาชาติธุรกิจ (1 - 4 สิงหาคม 2539) : 17,46

วันที่ 12 สิงหาคม 2539 รายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ระบุว่ามีการขยายตัวของขบวนการ น.ส.3 ก. ปลอม เข้าไปถึงอำเภอโพธิ์พิสัย และอำเภอเซกา โดยมีกรณียื่นเรื่องขอออก น.ส.3 ก. ในอำเภอโพธิ์พิสัยจำนวน 389 แปลง เนื้อที่ประมาณ 5,000 ไร่ แต่หลังจากที่มีปัญหาในอำเภอพรเจริญ นายอำเภอโพธิ์พิสัยจึงสั่งระงับการออก น.ส. 3 ก. สำหรับในอำเภอเซกา ได้มีการออก น.ส.3 ก. ในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูวัว หน่วยงานสาธารณสุขประโยชน์ และทับที่ชาวบ้านอีกจำนวนมาก ซึ่งชาวบ้านได้ร้องเรียนและอยู่ในระหว่างการตรวจสอบของนายอำเภอเซกา และป.ป.ป.

การเพิกถอน น.ส.3 ก.ในจังหวัดหนองคายนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดเปิดเผยว่า ขณะนี้ น.ส.3 ก. ประมาณ 16,000 ไร่ อยู่ในระหว่างการประกาศให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านภายในเวลา 60 วัน และพบว่านายหน้ากลุ่มนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ จำนวน 5 คน ได้ยื่นเรื่องขอออก น.ส.3 ก. ในอำเภอบึงกาฬคนละ 60 แปลงเท่า ๆ กัน รวม 300 แปลง ในวันที่ 6 สิงหาคม 2538²⁹

วันที่ 19 สิงหาคม 2539 ข่าวจากหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจแจ้งว่า พล.ต.ต. นภาพาลนิคมบุตร ผู้บังคับการตำรวจจังหวัดหนองคาย ได้จับกุมผู้ต้องหากรณีปลอม น.ส. 3 ก. ของอำเภอต่าง ๆ เป็นข้าราชการได้แล้ว 4 คน ได้แก่นายคมศักดิ์ ประวิเศษ นายทองใส ทับทิมดำ นายไพศาล โภธิทองดี และนายวิรัช รัชปัญญา โดยกำลังตามจับ นายทิสุทธิ์ อิศคุลย์ ที่ยังหลบหนีอยู่นอกจากนี้ยังเสนอนายอำเภอออกหมายจับเพิ่ม ได้แก่นายวิเชียร ต้นเจริญ (บิดานายสุชาติ ต้นเจริญ) นายเกษมสันต์ ศรีทองแท้ (เลขานุการนายสุชาติฯ) และนางสาวปาริชาติ ชาลีเครือ (กรรมการบริษัทซีลาร์-วิเนต) ซึ่งหากพบว่า นายสุชาติมีชื่อหรือมีอำนาจเกี่ยวข้องกับบริษัท ก็ขออนุมัติจับกุมด้วย แต่อย่างไรก็ตามปรากฏว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และพล ต.อ. พจน์ บุญยจินดา ได้ปฏิเสธข่าวการออกหมายจับดังกล่าว โดยพล.ต.ท. บุญศรี นุ่นสวัสดิ์ ผช.อ.ตร. หัวหน้าตำรวจภาค 4 ได้มีคำสั่งให้การสืบสวนสอบสวนโอนจากมือ พ.ต.อ. ไพฑูรย์ วิภินิยะธนี มาเป็นทีมสำนักงานตำรวจภาค 4 แทน

อนึ่ง นายคมศักดิ์ ประวิเศษผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ได้ยอมรับว่าได้รับเงินจากบริษัทอินโดจีนฯ เป็นค่าตอบแทนในการจัดทำเอกสารเท็จเพื่อออก น.ส.3 ก. ไร่ละ 300 บาท โดยนายจักรชัย คุชรัตน์ นายอำเภอโพธิ์พิสัย ได้รับค่าตอบแทนไร่ละ 500 บาท ซึ่ง บริษัทอินโดจีนฯ ได้รับเงินมาจาก

²⁹ ประชาชาติธุรกิจ (8 - 11 สิงหาคม 2539) : 51

บริษัทวินิแควคอีกต่อหนึ่ง ในอำเภอโซพิสัย ได้ออก น.ส.3 ก. ถึง 226 แปลง ตนได้รับค่าจ้าง 1 ล้านบาท สำหรับความผิดกรณีดังกล่าว มีโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 10 ปีต่อ 1 คดี³⁰

วันที่ 22 สิงหาคม 2539 ข่าวสืบหน้าจากหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ คือการจับกุมตัวนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ นายหน้าใหญ่ของบริษัทอินโดจีน ซึ่งระบุว่า นายเฉลิมชัย อุฬารกุล รับเงินมาจากนายสุชาติ ตันเจริญ แล้วส่งต่อมาให้ตน มีหลักฐานว่า นายสุชาติ ฯ ได้เริ่มซื้อที่ดินตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2537 โดยมอบให้ นางคณินิจ อุฬารกุล เป็นผู้ซื้อ 17 แปลงเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2537 ในเอกสารขอกู้เงิน จำนวน 700 ล้านบาท จากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ก็มีชื่อนายสุชาติฯ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทซีลาร์ 27,500 หุ้น(ในจำนวนทั้งสิ้น 50,000 หุ้น) ที่ตั้งทำการของบริษัทก็เป็นบ้านซึ่งนายสุชาติฯ อยู่อาศัย และในวันที่ 8 มิถุนายน 2537 บริษัทฯได้ซื้อที่ดินเพิ่มอีกเรียกว่าแปลง โดยนำ น.ส. 3 ก. จดทะเบียนจำนวนเมื่อวันที่ 14, 29 มิถุนายน และ 14 กันยายน 2537 เป็นที่ดินในเขตอำเภอพรเจริญและอำเภอโซพิสัย โดยได้รับวงเงินกู้ 430 ล้านบาท³¹

วันที่ 26 สิงหาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจได้พาดหัวข่าว อวสานเซลล์แมน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ นายหน้าคนสำคัญซึ่งถูกจับกุมกรณี น.ส. 3 ก. ปลอม ว่า นายประพันธ์เคยเป็นหัวหน้าแผนกให้นายกร ทัพพะรังสี รองหัวหน้าพรรคชาติพัฒนา และนายเฉลิมชัย อุฬารกุล อดีต ส.ส. สกลนคร ผู้เป็นหุ้นส่วนบริษัทอินโดจีนฯได้ชักนำให้นายสุชาติ ตันเจริญ มารู้จักนายประพันธ์

สำหรับกรณีการออกหมายจับนายสุชาติ ตันเจริญ นั้น พ.ต.อ. ไพฑูรย์ วิภิตนิยะธณี ให้สัมภาษณ์ว่ามีหลักฐานทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลที่จะโยงใยไปถึงบริษัทซีลาร์ -วินิแควค ส่วนนายสุชาติฯ ได้ให้สัมภาษณ์ว่าถ้าตำรวจมีหลักฐานเพียงพอที่จะขออนุมัติจับกุม ก็จะมาขอตัวโดยไม่ใช้เอกสิทธิ์ทางรัฐสภาในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนนายวิเชียร ตันเจริญ บิดานายสุชาติฯ และนางจินดา มะลิผล จะเข้ามาขอตัวในวันที่ 27 สิงหาคม 2539 ขณะที่ผู้ต้องหารายอื่น ๆ เช่นนายเฉลิมชัย อุฬารกุล นายเคน พลเสนา ฯลฯ กำลังอยู่ในระหว่างการติดตามตัวโดยสำนักงานตำรวจภาค 4

อนึ่ง กรณีการใช้สถานที่โรงแรมหนองคายแกรนด์ เป็นที่เจรจาในการออก น.ส.3 ก. นั้นพบว่านายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศและนายหน้าของบริษัทอินโดจีนฯ ได้เปิดห้องพักโรงแรมดัง

³⁰ ประชาชาติธุรกิจ (19 - 21 สิงหาคม 2539) : 1, 21, 54

³¹ ประชาชาติธุรกิจ (22 - 25 สิงหาคม 2539) : 1, 46, 54

กล่าว โดยปรากฏว่ามีชื่อนายพิสุทธิ อิศดุลย์ อดีตเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอพรเจริญเข้าพัก โดยให้เรียกเก็บเงินจากบริษัทอินโดจีนฯ ด้วย³²

วันที่ 29 สิงหาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจรายงานว่า ชาวบ้านอำเภอบึงกาฬนับร้อยราย ได้ร้องเรียนว่า ถูกนายสมประสงค์ เทียงธรรม นายหน้าของบริษัทอินโดจีนฯ หนึ่งใน 7 ผู้ต้องหาคดี น.ส.3 ก. ปลอม ได้นำชื่อชาวบ้านไปยื่นคำขอคืนเงินมัดจำรังวัด รายละเอียด 1,260 บาท จากสำนักงานที่ดินอำเภอบึงกาฬ ขณะที่ในอำเภอพรเจริญ ชาวบ้านประมาณ 30 คนได้แจ้งความกับ พ.ต.ท. จักรพันธ์ บุญประคอง รองผู้กำกับการตำรวจภูธรอำเภอพรเจริญว่า พวกตนถูกนายทุนนำชื่อไปขอออก น.ส.3 ก. โดยที่ตนเองมิใช่เจ้าของที่ดินและไม่ได้ยื่นคำขอแต่อย่างใด³³

วันที่ 14 ตุลาคม 2539 รายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจระบุว่า พนักงานสอบสวนได้สรุปความเห็นเกี่ยวกับบุคคลผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดกับ น.ส.3 ก. ปลอม ได้แก่

1. นายอนันต์ แจงกลีบ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย
2. นายบรรทัด สิงหนุตระ อดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย
3. นายละมาตย์ สิ้นสวัสดิ์ อดีตเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย
4. นายมบุญ จิตธรรม ผู้ช่วยที่ดินจังหวัดหนองคาย
5. นายประยุทธ์ อยู่เถา อดีตนายอำเภอพรเจริญ
6. นายบุญสืบ แซ่ม้อย อดีตนายอำเภอพรเจริญ
7. นายสัญญาชัย ศรีโยธา อดีตปลัดอำเภอพรเจริญ
8. นายเมตต์ เมตต์การุณจิต อดีตนายอำเภอพรเจริญ
9. นายจักรชัย ชาติรัตน์ อดีตนายอำเภอโซ่พิสัย
10. นายธงชัย ธรรมสุคติ อดีตปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอบุ่งคล้า
11. นายสมภาร นามสีอุ่น อดีตเจ้าหน้าที่ที่ดินอำเภอพรเจริญ
12. นายประหยัด หอนาคำ สจ.หนองคาย
13. นายดำรง พัดไธสง นายหน้า
14. นายคำหอม ทองดี นายหน้า
15. นายบรรพต ตูจันโต ลูกจ้างนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ
16. นายสุรัตน์ สุพันธ์ะ ผู้ร่วมมือกับนายทองใส ทับทิมดำและนายวิรัช รัชปัญญา

³² ประชาชาติธุรกิจ (26 - 28 สิงหาคม 2539) : 19, 21, 50

³³ ประชาชาติธุรกิจ (29 สิงหาคม - 1 กันยายน 2539) : 1, 21

17. นายสำเร็จ พรหมนอก นายหน้า
18. นายสมศักดิ์ (ณรงค์ศักดิ์) เพ็งโรตง ญาตินายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ
19. นายสุทิพย์ เพ็งโรตง หลานนายประพันธ์ฯ
20. นายสมพงษ์ เพ็งโรตง พี่ชายนายประพันธ์ฯ
21. นายบุญ หมื่นพรมไพโร นายหน้า
22. นายบุญหนา เวียงอินทร์ นายหน้า
23. นายชาย หรรษา นายหน้า
24. นายคำมุน พงศ์กองเงิน ลูกจ้างนายประพันธ์
25. นายคำพันธ์ เม็งโรตง นายหน้า
26. นางพรรณณี (พัชรมน) พันธอินากุล นายหน้า
27. นายจอม ลาสุด นายหน้า
28. นายจกกล วิสุทธิสิงห์ ตัวแทนธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด

แต่ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนให้จับกุม นายบุญญ จิตธรรม นายสำเร็จ พรหมนอก นายบุญหนา เวียงอินทร์ นายบรรพต ตูจันโต และนายสุรัตน์ สุพันธ์ จากจำนวนรายชื่อข้างต้น

สำหรับอธิบดีกรมที่ดินคนใหม่ นายวิเชียร รัตนพิระพงศ์ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับกรณี น.ส.3 ก. ปลอดภัยว่า หากสอบสวนพบว่าการออก น.ส.3 ก. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แน่แน่นอนต้องเพิกถอน หากผู้ถูกเพิกถอนฟ้องกรมที่ดิน ก็ต้องต่อสู้ไปตามกระบวนการ ถ้าแพ้ก็ต้องใช้หนี้ แต่กรมก็จะฟ้องไล่เบี้ยจากคนที่กระทำผิด นอกจากนั้นก็พิจารณาโทษทางวินัยหากผิดกฎหมายอาญาด้วยก็ต้องดำเนินคดี³⁴

วันที่ 17 ตุลาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจลงข่าวว่า การเสนอจับนายสุชาติ ดันเจริญ นอกจากจะขึ้นกับสำนวนคดีและพยานหลักฐานแล้ว ยังอิงอยู่กับกระแสการเมือง เพราะการพิจารณาเพื่อออกหมายจับนายสุชาติถูกเลื่อนไป เมื่อรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ตัดสินใจยุบสภา นายสุชาติฯ ได้ตัดสินใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งอีก

จุดที่น่าสนใจคืออาจจะมีใบสั่งของผู้มีอำนาจให้ละเว้นการจับกุมคนตระกูลดันเจริญ เนื่องจากนายสุชาติ เป็นทุนใหญ่ให้พรรคชาติไทยเมื่อคราวเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งสำนักงานที่ดิน เพราะมีผู้กระทำ

³⁴ ประชาชาติธุรกิจ (14 - 16 ตุลาคม 2539) : 17, 24, 46

ผิดอยู่ด้วย กรมป่าไม้ ไม่สามารถแปลงภาพถ่ายทางอากาศได้ทัน ธนาคารแห่งประเทศไทย และ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินของผู้กระทำผิด³⁵

วันที่ 21 ตุลาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจลงข่าวสืบต่อไปว่า สอบ น.ส.3 ก. บานปลาย พยานแจ กร เป็นนายหน้า โดยระบุว่า นายกร ทัพพะรังสี รองหัวหน้าพรรคชาติพัฒนา ได้มีการติดต่อกับนายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศและนายสำเร็จ พรมนอก เพื่อนำ น.ส.3 ก. ไปเสนอขายให้บริษัทนิมิตสุโขทัย โดยนายกรจะได้รับส่วนแบ่ง 30 เปอร์เซ็นต์จากกำไร ซึ่งต่อมา บริษัทนิมิตสุโขทัยได้ซื้อที่ดิน จำนวน 5,841 ไร่ในเขตกิ่งอำเภอบึงคล้า และอำเภอบึงกาฬ

สำหรับกรณี นายบรรทัด สิงหนุต รองผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย มีส่วนพัวพันกับการปลอม น.ส.3 ก. นั้น นายบรรทัดชี้แจงว่า ตนไม่ได้เป็นผู้อนุมัติให้ออก น.ส.3 ก. แม้แต่แปลงเดียว นอกจากนี้ตนยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจสอบเกี่ยวกับการออก น.ส.3 ก. อีกด้วย³⁶

อนึ่ง เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2539 ได้มีการอนุมัติให้ออกหมายจับผู้ต้องหาเพิ่มอีก 13 คน ได้แก่ นายบุญ จิตธรรม นายบรรเท็ง หอมวุฒิวงศ์ นายบุญสืบ แซ่มะฮ้อย นายธงชัย ธรรมสุดติ นายฉัตรชัย ศรรัตน์ นายสัญญาชัย ศรีโยธา นายศรีจันทร์ วันทา นายสุรัตน์ สุพันธ์ นายบรรพต ตูจันโต นายนิยม ศรีวงศ์ษา นายสำเร็จ พรมนอก นายบุญหนา เวียงอินทร์ และนายสุทัศน์ สิมะสังข์

วันที่ 24 ตุลาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจเสนอข่าวกรณี นายกร ทัพพะรังสี มีส่วนเกี่ยวข้องในการซื้อที่ดินกิ่งอำเภอบึงคล้าให้บริษัทนิมิตสุโขทัย โดยนายกรฯ กล่าวว่าตนสนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตร จึงแนะนำให้บริษัทนิมิตสุโขทัยซื้อที่ดิน โดยมี นายอาคม เพ็งโงสง เป็นนายหน้า ต่อมาเมื่อทราบว่าเป็นการซื้อ น.ส.3 ก. ปลอม เพราะร่วมมือกันทำออกมาโดยมิชอบ ทำให้เกิดความเสียหายมาก นายกรฯซึ่งเป็นผู้แนะนำก็เป็นห่วง เนื่องจากระบบราชการยังไม่สามารถให้ความมั่นใจเรื่องเอกสารสิทธิที่ดินได้ ซึ่งจุดนี้จะเป็นปัญหาในระยะยาวด้วย

นายสมชัย เศรษฐเกียรติ รองอธิบดีกรมที่ดิน ในฐานะกรรมการสอบสวนวินัยข้าราชการ กรณีปลอมแปลงเอกสารสิทธิ น.ส.3 ก. เปิดเผยแก่ ประชาชาติธุรกิจว่า ได้สรุปผลการสอบสวนวินัยคดีนี้เรียบร้อยแล้ว แบ่งความผิดเป็น 2 ส่วนคือ ผู้กระทำผิดโดยเจตนา กับผู้ที่กระทำผิดโดยประมาทเล็กน้อย พวกแรกจะมีความผิดร้ายแรงถึงขั้นให้ออก ส่วนพวกหลังจะมีความผิดโดยการลด

³⁵ ประชาชาติธุรกิจ (17 - 20 ตุลาคม 2539) : 1, 4

³⁶ ประชาชาติธุรกิจ (21 - 23 ตุลาคม 2539) : 1, 4

ชั้น ตัดเงินเดือน และไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน แต่ผลการสอบวินัยไม่เกี่ยวข้องกับคดีที่ทางตำรวจกำลังตรวจสอบอยู่ เพราะไม่ได้พิจารณาไปถึงการทุจริตหรือมีผลประโยชน์แต่อย่างใด³⁷

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจเสนอรายงานข่าว จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เปิดเผยแพร่ผลการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบในพื้นที่อำเภอบึงกาฬ ปากคาด และเขภา พบว่ามี การดำเนินการไปประมาณ 2 หมื่นไร่ โดยกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกันกับที่กำลังถูกดำเนินคดีใน อำเภอพรเจริญ ใสพิสัย และ กิ่งอำเภอบุ่งคล้า คือ

นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ นายสมประสงค์ เทียงธรรม นายประหยัด หอนาคำ เป็นต้น ในส่วนของข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ป.ป.ป. ได้เรียกมาแจ้งคำกล่าวโทษไปบ้างแล้ว และ ให้เวลาแก้ข้อกล่าวหาภายใน 30 วัน³⁸

อนึ่ง เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2539 ปรากฏว่าผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมไปแล้วได้รับการประกันตัวจำนวน 7 คน ได้แก่ นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ นายสมประสงค์ เทียงธรรม นายคมศักดิ์ ประวิเศษ นายวิรัช รัชปัญญา นายทองใส ทับทิมดำ นายวินัย ศรีวงศ์ษา และนายไพศาล โพธิทองดี ขณะเดียวกันผู้ต้องหาได้ร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย สรุปใจความว่า ถูกพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจข่มขู่ และใช้คำถ่มน้ำเพื่อให้เกิดการสอบสวนโยงไปถึงผู้อยู่เบื้องหลังในการออกเอกสาร เช่น นายคมศักดิ์ ประวิเศษ ถูกข่มขู่ในการสอบปากคำ และถูกขังถึง 3 วัน นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ ร้องทุกข์ว่าตนซื้อที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการจ่ายเงินและถ่ายรูปลูกฎหมายให้ทุกครั้ง อย่างไรก็ตาม พ.ต.อ.ไพฑูรย์ วิภิญโญธนี เปิดเผยมว่า ไม่รู้สึกหนักใจหรือเป็นปัญหา เพราะเจ้าหน้าที่มิได้ข่มขู่หรือกระทำการที่ผิดหลักจรรยาบรรณของตำรวจแต่อย่างใด คดีนี้มีการกระทำผิดเป็นหลักฐานเอกสาร หากจะเอาความผิดจริง ๆ คงมีผู้ต้องหามากกว่านี้

วันที่ 28 พฤศจิกายน 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจเสนอข่าวว่า ยังไม่มีความคืบหน้าในการออกหมายจับผู้ต้องหาเพิ่มเติม เนื่องจากเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจกับฝ่ายปกครอง และพนักงานสอบสวนบางคนถูกย้ายออกไปจากพื้นที่ โดยไม่มีการแต่งตั้งพนักงานสอบสวนเพิ่มเติม ทำให้การสอบสวนหรือการติดตามพยานหรือผู้ต้องหาเป็นไปอย่างล่าช้า

³⁷ ประชาชาติธุรกิจ (24 - 27 พฤศจิกายน 2539) : 1, 4

³⁸ ประชาชาติธุรกิจ (7 - 10 พฤศจิกายน 2539) : 1, 4, 17

สำหรับนายวิเชียร ตันเจริญ นางจินดา มะลิผล และนายเกษมสันต์ ศรีทองแท้ ได้เดินทางเข้าพบพนักงานสอบสวนที่กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2539 แต่ผู้ต้องหาดังกล่าว ไม่ยอมให้การในชั้นพนักงานสอบสวน แต่ขอให้การในชั้นศาล โดยกล่าวแต่เพียงว่าการซื้อที่ดินเป็นการซื้อตามเอกสารที่มีคนมาเสนอขายให้เท่านั้น³⁹

วันที่ 2 ธันวาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ได้เสนอข่าวการสัมภาษณ์นายจุฑาธุช จงเสถียรว่า แต่เดิมคดี น.ส.3 ก. ปลอม มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นฝ่ายสอบสวนผู้ต้องหาอยู่ฝ่ายเดียว จนกระทั่งฝ่ายปกครองได้แต่งตั้งพนักงานสอบสวนเข้าร่วมตามข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีนายจุฑาธุช จงเสถียร หัวหน้างานสืบสวนสอบสวน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นหนึ่งในสามของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนกล่าวหาว่าฝ่ายปกครองเข้ามาช่วยเหลือพวกเดียวกัน หรือช่วยนายสุชาติ ตันเจริญ ซึ่งนายจุฑาธุช กล่าวว่าย่อมมองว่าคนถูกจับแล้วต้องเป็นคนผิด ควรให้ความเป็นธรรม ซึ่งหากทำไว้ถูกต้องแล้ว คนอื่นจะเข้ามาทำให้ผิดไปจากเดิมนั้นไม่ได้ เพราะเป็นคดีเกี่ยวกับเอกสาร

กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้นัดพยานไปที่บ้านนายสุชาติ ตันเจริญ แต่ปรากฏว่ามีข้อสงสัยว่าได้มีผู้นำข้อพยานไปเปิดเผย ทำให้พยานถูกข่มขู่ เรื่องนี้นายจุฑาธุชฯ ปฏิเสธว่าคนที่จะรู้ข้อพยานต้องเป็นคนถือสำนวน หรืออาจเป็นผู้ร่วมกันปลอม น.ส.3 ก. ซึ่งก็ต้องรู้ว่าใครจะต้องไปเป็นพยาน

ขณะเดียวกัน พ.ต.อ.ไพฑูรย์ วิภิญโญธรณี ให้สัมภาษณ์ว่าตนเป็นข้าราชการ จึงควรปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ไม่เห็นแก่อำมิสสินจ้างหรือพวกพ้อง การที่พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้ามาสอบสวนด้วยนั้นทำให้มีปัญหาบ้างกรณีมีหนังสือเชิญให้มาร่วมสอบสวนพยานซึ่งเดินทางไปปรับเงินค่าที่ดินที่บ้านนายสุชาติ ตันเจริญ แต่ฝ่ายปกครองก็ไม่มาร่วมสอบ ทั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองบางคนยังมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ เช่นดูสำนวนคดีแล้วออกไปโทรศัพท์เป็นระยะ ซึ่ง พ.ต.อ.ไพฑูรย์ฯ เห็นว่า ควรเปลี่ยนตัวพนักงานฝ่ายปกครองชุดนี้เสียใหม่เช่น ให้ข้าราชการระดับผู้ตรวจราชการเข้ามาร่วมสอบ

วันที่ 23 ธันวาคม 2539 สรุปรื่องคดี น.ส.3 ก. จังหวัดหนองคาย ตามหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ หน้า 47 พบว่ามีกรออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ 692 แปลงเป็นเนื้อที่ 38,696.ไร่เศษ ในอำเภอพรเจริญ ไซพิสัย และกิ่งอำเภอปุงคล้า ซึ่งต้องเพิกถอนต่อไป ส่วนการดำเนินโทษ

³⁹ ประชาชาติธุรกิจ (28 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2539) : 49, 52

ทางวินัยข้าราชการที่พิวพันมีจำนวน 15 คน สำหรับคดีอาญา ได้ออกหมายจับผู้ต้องหาซึ่งเป็นข้าราชการ 5 คน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่ายังมีผู้เกี่ยวข้องร่วมกระทำความผิดทั้งนักการเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และพยายามสอบไปให้ถึงตัวผู้บงการที่แท้จริง แต่จะถึงตัวนายสุชาติ ต้นเจริญหรือไม่คงต้องติดตามกันต่อไป⁴⁰

วันที่ 26 ธันวาคม 2539 หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจประมวลสาเหตุการเข้าไปกว้านซื้อที่ดินในเขต อำเภอพรเจริญ โขทัย บึงกาฬ และกิ่งอำเภอบึงคำพร้อย เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ทำประโยชน์ทางการเกษตรไม่ได้ มีน้ำท่วมในฤดูฝนปีละ 4 เดือน ไม่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินและราคาถูก เมื่อนำไปออก น.ส.3 ก. แล้วสามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้กับ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ(มหาชน) จำกัดหรือ บีบีซี หรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ต่าง ๆ กลุ่มนายทุนในขณะนั้นมี 3 บริษัท คือ บริษัทวิเนค จำกัด บริษัทซีลาร์อินเตอร์เนชันแนลเซอร์วิส จำกัด และบริษัทนิมิตสุโขทัย จำกัด โดยมีกลุ่มนายหน้า ได้แก่ นายเฉลิมชัย สุภารกุล นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ ประธานกรรมการบริษัท อินโดจีนคอร์ปอเรชั่น จำกัด และนายสมประสงค์ เทียงธรรม ซึ่งรับนโยบายมาจากกลุ่มนายทุน โดยในเขตอำเภอพรเจริญ มีนายสำเร็จ พรหมนอก นายชาย ھرรษา(อดีต สจ. อ.พรเจริญ) นายบุญหนา เวียงอินทร์ ผู้ใหญ่บ้าน และนายคำหมุน พงษ์ทองเงิน เป็นผู้ร่วมดำเนินการ ในเขตอำเภอโขทัย มี นายสมพงษ์ อินนากำนัน โดยตั้งสำนักงานกำนันสมพงษ์และเพื่อน ดำเนินการร่วมกับนายเคน พลเสนา นายวินัย ศรีวงศา และนายชำนาญ ปิยะนุช ในเขตกิ่งอำเภอบึงคำพร้อย มีนายสำเร็จ พรหมนอก ตั้งที่ทำการอยู่ที่บริษัทลำน้ำโขงบิสิเนส จำกัด มีนายดำรงศักดิ์ หัดโรสง นายสุรัตน์ สุพันธ์ นายบรรพต ตูจันโต นายทองลี คำหอม และ นางพัชรมน พันธินาถุล อำเภอบึงกาฬ มีนายประหยัด หอนาคำ (สจ. อ.บึงกาฬ) มีที่ทำการอยู่ที่บริษัทอินโดจีนฯ สาขาบึงกาฬ และบริษัท กลิ่นทองการ์เดิน จำกัด มีนายสุทิพย์ เห่งโรสง เป็นผู้ร่วมดำเนินการ

กลุ่มนายหน้าจะอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการติดต่อชาวบ้านทำสัญญาซื้อขายที่ดินเก็บหลักฐานจากชาวบ้านไว้ ให้ชาวบ้านเซ็นชื่อไว้ในกระดาษเปล่า และถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานเมื่อจ่ายเงินมัดจำ จากนั้นก็ไปขอออก น.ส.3 ก. โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรอกแบบฟอร์มหรือทำเอกสารหลักฐานขึ้นเช่น ค่าขอตามแบบ น.ส.1 ข. ซึ่งระวางแผนที่รูปถ่ายทางอากาศตามแบบ ร.ว.10 บันทึกถ้อยคำตามแบบ ทด. 16 เจ้าของที่ดินข้างเคียงซึ่งแนวเขต ลงชื่อรับรองแนวเขต ผู้ปก

⁴⁰ ประชาชาติธุรกิจ (23 - 25 ธันวาคม 2539) : 47

ครองท้องที่ลงที่อรัญประเทศสาธารณะ เจ้าหน้าที่ป่าไม้และ ส.ป.ก. ซึ่งระวางแนวเขต มีการประกาศตามแบบ ทด. 4 ที่บ้านกำนัน ฯลฯ

เมื่อปรากฏว่า การออก น.ส.3 ก. เป็นไปโดยมิชอบ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกหมายจับบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการ นายหน้า และนายทุน โดยพยายามจะสาวไปให้ถึงตัวผู้บงการที่แท้จริง ทั้งนี้ ป.ป.ป. ตรวจสอบพบการกระทำผิดในอำเภอปากคาด เขก้า เช่นเดียวกับในอำเภอพรเจริญ และโซ่พิสัย และจะได้ตรวจสอบอำเภอบึงกาฬ และโพนพิสัยต่อไป. แต่อย่างไรก็ตาม ป.ป.ป. ยืนยันว่าต้องเพิกถอน น.ส.3 ก. ทั้งหมดเพราะออกในเขตปฏิรูปที่ดินโดยมิชอบกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งที่ 113/2539 ลงวันที่ 11 เมษายน 2539 แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณี ปัญหาการออกเอกสารสิทธิหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ผลการสอบสวนสรุปได้ว่า การดำเนินการออก น.ส.3 ก. บางส่วนในช่วงปี พ.ศ.2536-2538 น่าจะเป็นไปโดยไม่สุจริต และไม่ชอบด้วยกฎหมาย สมควรดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อไป ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งที่ 140/2539 ลงวันที่ 30 เมษายน 2539 ที่ 157/2539 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2539 และที่ 228/2539 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2539 แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการพลเรือนสามัญรวม 15 คน ตั้งแต่ระดับอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย อดีตนายอำเภอพรเจริญ อดีตนายอำเภอโซ่พิสัย อดีตปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอปungคล้า อดีตเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย อดีตเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดิน 5 อดีตเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอพรเจริญ อำเภอโซ่พิสัย กิ่งอำเภอปungคล้า ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในช่วงปี พ.ศ.2536-2538 โดยร่วมกันออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) บางส่วนในพื้นที่อำเภอพรเจริญ อำเภอโซ่พิสัย และกิ่งอำเภอปungคล้า โดยไม่สุจริตและไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คณะกรรมการสอบสวนวินัยมีความเห็นว่า กรมที่ดินได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและตรวจสอบข้อเท็จจริงหลายคณะ รวมทั้งตรวจสอบ น.ส.3 ก. ที่มีปัญหาเป็นรายแปลง เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการเพิกถอนการออก น.ส.3 ก. โดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว คณะกรรมการสอบสวนคณะนี้จึงกำหนดประเด็นข้อกล่าวหากรณีการออก น.ส. 3 ก. เฉพาะราย ตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นประเด็นการสอบสวน⁴¹

⁴¹ ประชาชาติธุรกิจ (26 - 29 ธันวาคม 2539) : 1, 4

ลักษณะของปัญหา

เป็นปัญหาการออกเอกสารสิทธิเฉพาะรายซึ่งสงสัยว่าจะออกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนนทบุรี เช่นอำเภอพระเจี๊ญ จำนวน 566 แปลง อำเภอโพธิ์พิสัย จำนวน 250 แปลง กิ่งอำเภอปรางค์กู่ จำนวน 139 แปลง ฯลฯ เนื้อที่ประมาณ 14,000 ไร่ (แนวหน้า 9 ต.ค.40) เป็นที่ดินซึ่งอยู่ในเขตประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน แต่อยู่นอกเขตพื้นที่ดำเนินการ มีทั้งที่สาธารณประโยชน์ และที่ดินซึ่งประชาชนเข้าครอบครองทำประโยชน์ ผู้เสียหายโดยตรง เช่น ผู้ครอบครองที่ดินซึ่งถูกกลุ่มนักการเมืองออกเอกสารสิทธิทับที่นับร้อยราย ประชาชนทั่วไปผู้ใช้ที่สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ในขณะที่ความเสียหายทางอ้อมคือ ชำรภาพกรรมที่ดินและกรมการปกครองผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ต้องพลอยตกเป็นผู้ต้องสงสัย ในด้านความรู้ความสามารถ ความซื่อสัตย์ และความเป็นกลางทางการเมือง ตลอดจนประชาชนทั่วไป ต้องเสียเงินภาษีอากรที่ควรใช้ในการพัฒนาประเทศไปโอบอุ้มธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ จำกัด (มหาชน) จากการล้มละลาย เนื่องจากให้สินเชื่อแก่กลุ่มนักการเมือง โดยใช้หลักทรัพย์คือเอกสารสิทธิซึ่งออกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาท

นอกจากนี้ บริษัทนิมิตสุโขทัย จำกัด ผู้ซื้อที่ดิน น.ส.3 ก. ซึ่งออกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ได้ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากกรรมที่ดิน 52 คดี เป็นเงินกว่า 40 ล้านบาท (แนวหน้า 9 ต.ค.40) หากกรรมที่ดินแพ้คดี ย่อมต้องมีการฟ้องไล่เบี้ยจากผู้กระทำผิดทั้งเอกชน และข้าราชการต่อไป แต่หากพิสูจน์ได้ว่า ได้มีกระบวนการปลอมแปลง น.ส.3 ก. หรือเป็นการทุจริตฉ้อโกงระหว่างเอกชน ก็จำเป็นต้องหาวิธีการป้องกันและปราบปรามมิฉะนั้นจะเสียหาย

การออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ดังกล่าว ออกทับที่สาธารณประโยชน์ เช่น น.ส. 3 ก. เลขที่ 386 เลขที่ดิน 194 ตำบลหนองหัวช้าง อำเภอพระเจี๊ญ เนื้อที่ 55-2-33 ไร่ ซึ่งออกให้แก่ นายนิพนธ์ โพธิ์จันทร์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2537 น่าจะออกทับหนองทุ่ง และน่าจะออกทับที่ดิน น.ส. 3 ก. เลขที่ 698 เลขที่ดิน 196 ตำบลหนองหัวช้าง อำเภอพระเจี๊ญ เนื้อที่ 44-2-70 ไร่ ซึ่งออกให้แก่ นางมะลิ ศรีทอง เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2538 (แหล่งข้อมูลไม่เปิดเผย)

พื้นที่ที่ได้มีการออก น.ส.3 ก. ที่ดินส่วนใหญ่ไม่ปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ ไม่น่าเชื่อว่าจะได้มีการครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ

การออก น.ส. 3 ก. เลขที่ 1739 ตำบลดอนหญ้านาง อำเภอพระเจี๊ญ ออกให้นายสุพรรณ พงษ์ทองเงิน เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2537 พบว่าไม่ปฏิบัติ ตามระเบียบและกฎหมาย เช่น น.ส. 1 ค. ไม่ลงวันที่ดำเนินการ (แหล่งข้อมูลไม่เปิดเผย)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1. กลุ่มนักการเมือง

นักการเมืองระดับชาติ ได้แก่ นายสุชาติ ตันเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติพัฒนา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สมัยรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา ในฐานะผู้ถือหุ้นบริษัทวิเน็ค และ บริษัท ซีลาร์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ซึ่งกว้านซื้อที่ดินในจังหวัดหนองคายเพื่อนำไปออก น.ส.3 ก. และจำนองเป็นประกันที่ดินกับธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ จำกัด (พระราชชาติธุรกิจ 18 มี.ค.39)

นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ (ในขณะนั้น) เช่น นายถาวร เสนเนียม นายจุรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายอาคม เ่งฉ้วน และ นายชวน หลีกภัย ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน ได้พยายามหาหลักฐานเพื่ออภิปรายไม่ไว้วางใจนายสุชาติ ตันเจริญ (พระราชชาติธุรกิจ 1 เม.ย.39 และ 13 พ.ค. 39) นายทินิจ จารุสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย(ในขณะนั้น) ผู้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน (พระราชชาติธุรกิจ 18 มี.ค.39) นายกร ทัพพะรังสี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้แนะนำให้บริษัทนิมิตสุโขทัย จำกัด ซื้อที่ดินจากนายอาคม เพ็งไธสง นายหน้า (พระราชชาติธุรกิจ 24 ต.ค.39)

นักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นางนริศรา วงศ์ภูมิ ผู้เสียหายจากการถูกนำชื่อไปออก น.ส. 3 ก. (พระราชชาติธุรกิจ 22 เม.ย.39) นายประหยัด หอนาคำ สมาชิกสภาจังหวัดหนองคาย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกว้านซื้อที่ดินและออก น.ส.3 ก.

2. กลุ่มนายหน้า

ได้แก่ นายเกษมสันต์ ศรีทองแท้ เลขาอนุการส่วนตัวของนายสุชาติ ตันเจริญ (พระราชชาติธุรกิจ 18 มี.ค.39) นายประพันธ์ พัฒนาเป็นเลิศ (พระราชชาติธุรกิจ 25 เม.ย.39) นายเฉลิมชัย อุฬารกุล อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคความหวังใหม่ นางคณินิจ อุฬารกุล ภรรยา นายเฉลิมชัย ฯลฯ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บางคน เช่น นายบุญศรี ดงบัง อดีตกำนันตำบลคำแก้ว (พระราชชาติธุรกิจ 20 พ.ค.39) และลูกจ้าง พนักงานบริษัทของกลุ่มนักธุรกิจบริษัท อินโดจีนคอร์ปอเรชั่น จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัดชัยธารินทร์การเกษตร บริษัทไทรพาณิชย์คอนสตรัคชั่น จำกัด (พระราชชาติธุรกิจ 24 มี.ย.39) เช่น นายดำรง พัดไธสง นายคำหอม ทองดี นายสุรัตน์ สุพันธ์ นายสำเริง พรหมนอก นายสมศักดิ์ (ณรงค์ศักดิ์) เพ็งไธสง นายสุทิพย์ เพ็งไธสง นายสมพงษ์ เพ็งไธสง นายบุญ หนี้นพรมไพโร นายบุญหนา เวียงอินทร์ นายชาย วรรณ นายคำหมูน พงศ์ทองเงิน นางพรรณณี พันธุ์อินากุล นายจอม ลาสุด ฯลฯ (พระราชชาติธุรกิจ 14 ต.ค.39)

บุคคลบางคน เช่น นายสมคิด คำวิเชียร อาจารย์ 2 ระดับ 5 โรงเรียนบ้านหนองแก
กิ่งอำเภอนาวิ่ง จังหวัดหนองคาย เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน "ผลิต น.ส.3 ก."
ให้บริษัท อินโดจีนฯ (ประชาชาติธุรกิจ 18 เม.ย.39)

3. กลุ่มนักธุรกิจ

ได้แก่นายวิเชียร ดันเจริญ และเครือญาติ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งบริษัท วิเนเวค จำกัด และ
บริษัท ซีลาร์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด กลุ่มบริษัทนิมิตสุโขทัย จำกัด กลุ่มบริษัทลีโอแลนด์ จำกัด ผู้
จดทะเบียนชื่อ น.ส.3 ก. และจำนองกับ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เจ้าพระยา จำกัด ธนาคาร
กรุงเทพฯพาณิชย์การ (มหาชน) จำกัด เช่น นายจงกล วิสุทธิสิงห์ (ตัวแทนธนาคาร) ฯลฯ

4. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ได้แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินอำเภอต่าง ๆ สำนักงานที่ดินกิ่งอำเภอ และสำนักงานที่
ดินจังหวัดหนองคาย ในขณะนั้น เช่น นายละม้าย สิ้นสวัสดิ์ นายบรรเทิง หอมวุฒิมังคี นายมนู
ญ จิตธรรม นายสุวัฒน์ อมรสวรรณ นายอนุตล มีกล้า นายไพศาล โพธิทองดี นายวิรัช รัช
ปัญญา นายพิสุทธิ์ อิศดุศลย์ นายคมศักดิ์ ประวิเศษ นายทองใส ทับทิมดำ นายสมภาร นามสีจุ่น
 ฯลฯ (ประชาชาติธุรกิจ 14 ต.ค.39) ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการออก น.ส.3 ก. เฉพาะราย
โดยเฉพาะนายพิสุทธิ์ อิศดุศลย์ เจ้าหน้าที่ที่ดินอำเภอพรเจริญ ยอมรับถึงการปฏิบัติหน้าที่ว่านัก
การเมือง และ ส.ส. มีบทบาทและมีอิทธิพลทางการเมือง สามารถให้คุณให้โทษ ทั้งได้มีการติดต่อ
เชื่อมโยงกับข้าราชการในท้องถิ่นโดยเฉพาะ ข้าราชการสำนักงานที่ดิน อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด
หนองคาย โดยให้กลุ่มของนักการเมือง และนายหน้าจัดหา จัดซื้อที่ดินในพื้นที่ อำเภอพรเจริญ
อำเภอโซ่พิสัย และกิ่งอำเภอบึงคล้า ขอให้ดำเนินการโดยไม่ต้องเกรงกลัวความผิด โดยได้
ประสานงานในพื้นที่จังหวัด หากไม่ปฏิบัติ จะกระทบต่อการดำรงตำแหน่ง เพราะอิทธิพลทางการเมือง
จึงได้กระทำผิดกฎหมาย และกฎหมาย ทั้งที่ทราบที่ดินที่ขอออกอยู่ในพื้นที่ เขตปฏิรูปที่
ดิน ซึ่งได้ชี้แจงให้ นายอำเภอพรเจริญทราบข้อมูลระเบียบคำสั่งเป็นอย่างดี แต่เมื่อถูกบีบบังคับ
จากนักการเมือง ก็จำต้องกระทำเพราะมีนายอำเภอท่านหนึ่งก็ต้องย้าย เพราะเคร่งครัดใน
ระเบียบปฏิบัติ

นายอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดหนองคาย (ในขณะนั้น) เช่น นายประยุทธ์ อยู่เถา นาย
บุญสืบ แซ่ม้า นายเมตต์ เมตต์การุณจิต นายฉัตรชัย ศุขรัตน์ นายสัญญาชัย ศรีโยธา นายธงชัย
ธรรมสุคติ นายเจสดา มิสินทรานุกร ฯลฯ รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายบรรทัด สิงหนุตและผู้ว่าราช

การจังหวัดหนองคาย นายอนันต์ แจ็งกลีบ (ประชาชาติธุรกิจ 14 ต.ค.39) ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้พิจารณาเรื่องการขอออก น.ส. 3 ก. และผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติให้ออก น.ส.3 ก. เฉพาะราย

อนึ่ง อาจพิจารณารวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีหน้าที่ดูแลพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนผู้ปกครองท้องที่ และสภาตำบล ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์ซึ่งประชาชนใช้ร่วมกัน และเป็นพยานในการสอบสวนสิทธิของผู้ขอออก น.ส.3 ก. เฉพาะราย

ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในภาครัฐ ได้แก่คณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นสอบสวนข้อเท็จจริงและสอบสวนวินัยของข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด นอกจากนี้ ยังสามารถรวมไปถึง นายอารีย์ วงศ์อารยะ ปลัดกระทรวงมหาดไทย (ในขณะนั้น) ซึ่งกำกับดูแลข้าราชการกรมการปกครองและกรมที่ดิน นายปริญญา นาคฉัตริย์ อธิบดีกรมที่ดิน (ในขณะนั้น) ซึ่งกำกับดูแลข้าราชการกรมที่ดิน นายประสิทธิ์ ดำรงชัย เลขานุการ ป.ป.ป. ผู้ตรวจสอบดูแลป้องกันการประพฤติผิดในวงราชการของข้าราชการ (ประชาชาติธุรกิจ 29 ก.ค.39) พ.ต.ท.จักรพันธ์ บุญประคอง รองผู้กำกับการตำรวจภูธรอำเภอพระเจริญ (ประชาชาติธุรกิจ 29 ส.ค.39) ซึ่งรับแจ้งความร้องทุกข์จากประชาชนเกี่ยวกับการถูกนายทุนนำชื่อไปขอออก น.ส.3 ก.

5. ประชาชน

ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดหนองคาย ซึ่งทางตรงคือผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินบริเวณที่เกิดปัญหา ประมาณหลายร้อยคน (ตัวอย่างชื่อได้แก่ นางวิไลลักษณ์ แก้วเจริญ (ประชาชาติธุรกิจ 29 เม.ย. 39) นายเส็ง ทือหอคำ นายอวน นานหอคำ (ประชาชาติธุรกิจ 18 ก.ค. 39) นายสวຍ ทือหอคำ นายถุ่น นานหอคำ นายมา เกตุพิมล (ประชาชาติธุรกิจ 25 ก.ค.39) ฯลฯ และทางอ้อมคือประชาชนทั่วไป ซึ่งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ก่อปัญหาข้างต้น

การดำเนินการของทางราชการ

กรมตำรวจได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่สอบสวนสืบสวนและจับกุมผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดในกรณีออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ คือ พ.ต.ท. ไพฑูรย์ วิภัติยะธรณี ต่อมาได้มีคำสั่งให้สำนักงานตำรวจภาค 4 ดำเนินการสอบสวนต่อ (ประชาชาติธุรกิจ 19 ส.ค.39)

กรมการปกครอง ได้แต่งตั้งพนักงานสอบสวนเข้าร่วม ได้แก่ นายจุฑาธุช จงเสถียร (ประชาชาติธุรกิจ 2 ส.ค.39)

กรมที่ดินได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงและสอบสวนวินัย

ปลัดกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงและสอบสวนวินัย ตามคำสั่งที่ 113/2539 ลงวันที่ 11 เมษายน 2539 ที่ 140/2539 ลงวันที่ 30 เมษายน 2539 ที่ 157/2539 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2539 และที่ 228/2539 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2539

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามผู้ประพฤตินิดในวงราชการ (ป.ป.ป.) ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นสอบสวน (พระราชชาติธุรกิจ 29 ก.ค.39)

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนไม่รู้ข่าวสารข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากการสอบสวนทางวินัยเป็นความลับของทางราชการ และปัจจุบันยังไม่เป็นข้อยุติเนื่องจากศาลยังมีได้มีการพิจารณาคดีถึงที่สุด

ข้อมูลข่าวสาร

ข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากหนังสือพิมพ์พระราชชาติธุรกิจ บางส่วนได้จากหนังสือพิมพ์มติชน และหนังสือพิมพ์แนวหน้า และการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้อง (โปรดดูบทที่ 5) หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่สืบเสาะหาข้อเท็จจริงรายงานให้สาธารณชนทราบ ประชาชนที่รักความเป็นธรรมและเคารพกฎหมายควรจะได้ติดตามความคืบหน้าของข่าว ข้อจำกัดของกรณีนี้คือ ไม่อาจจะระบุแหล่งข่าวที่ได้จากการค้นคว้าส่วนตัว และไม่อาจจะระบุว่าข้อเท็จจริงคืออะไร เพราะอาจจะเกิดปัญหาการหมิ่นประมาท คดีละเมิด หรืออาจถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยเนื่องจากทราบความลับของทางราชการโดยไม่ได้รับอนุญาต

ข้อคิดในแง่ของกฎหมาย

1. ประเด็นสำคัญทางกฎหมาย

การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ โดยวิธีกำหนดตำแหน่งรูปถ่ายทางอากาศ (น.ส. 3 ก.) ตามมาตรา 59 ทวิ ในเขตพื้นที่อำเภอพระเจริญ อำเภอโซ่พิสัย กิ่งอำเภอนุ่งคล้า ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน โดยประกาศให้อำเภอดังกล่าว เป็นเขตปฏิรูปที่ดินทั้งอำเภอ ซึ่งมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2535 พนักงานเจ้าหน้าที่จะยังคงดำเนินการออกหนังสือ แสดงสิทธิในที่ดินให้กับราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวได้หรือไม่

เรื่องนี้ข้าราชการกรมที่ดิน กรมการปกครอง และสำนักงานปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม ในจังหวัดหนองคาย ได้มีปัญหาทางกฎหมาย และได้จัดประชุมเพื่อพิจารณาประเด็นดังกล่าว มีปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นประธานกรรมการ มีตัวแทนนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ป่าไม้อำเภอ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด โดยเจ้าพนักงานที่ดิน

จังหวัดหนองคายเป็นกรรมการและเลขานุการผลของการประชุมคณะกรรมการ ได้พิจารณาประเด็นปัญหาการออกใบจองที่ดิน ในเขตประกาศพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว การออกเอกสารสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมาย ที่ดินสามารถดำเนินการได้ หากที่ดินที่จะจัดให้นั้นอยู่นอกเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดิน⁴²

จากผลการประชุมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2536 เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้เป็นข้ออ้างในการออกเอกสารสิทธิ (น.ส. 3 ก) ในพื้นที่อำเภอพรเจริญ อำเภอโซ่พิสัย และกิ่งอำเภอปงศล้า จังหวัดหนองคาย โดยฝ่าฝืนและไม่นำพาต่อหนังสือสั่งการของกรมที่ดิน เรื่องการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน⁴³ โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในท้องที่ใดแล้ว และในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (สปก.) เข้าไปดำเนินการแล้ว หรือยังไม่ได้ดำเนินการก็ตาม พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรที่ครอบครองและทำประโยชน์อยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับไม่ได้ ถ้าราษฎรดังกล่าวไม่ได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 หรือมิได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินตามมาตรา 27 ตรีแห่งประมวลกฎหมายที่ดินไว้ก่อน มีการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม แต่จากข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติว่า

1.1 การออกเอกสารสิทธิ น.ส.3 ก. ได้เร่งรัดจัดทำโดยรีบด่วน ทั้งที่เนื้องานมากแต่บุคลากรจำกัด จึงทำให้เกิดความผิดพลาดบกพร่องมากมายของขั้นตอนดำเนินการในชั้นพิจารณารับคำขอเรื่องราวของอำเภอ ในชั้นสำนักงานที่ดินจังหวัดการพิจารณาเรื่องเพื่อเสนอขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการพิจารณาเสนอครั้งละจำนวนมากราย และเป็นกรณีเร่งด่วนโดยปราศจากการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนว่าได้ดำเนินการไปตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมายและกฎเกณฑ์หรือไม่ และเมื่อมีประเด็นข้อสงสัยในปัญหาข้อกฎหมายว่าในเขตปฏิรูปที่ดิน จะดำเนินการได้หรือไม่ชอบที่จะหาหรือไปยังกรมที่ดินก่อน แต่ก็ไม่ดำเนินการให้ปราศจากความสงสัยในประเด็นข้อกฎหมาย

⁴² รายงานการประชุมสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองคาย ครั้งที่ 1 (20 สิงหาคม 2536) ณ ห้องปฏิบัติการจังหวัดหนองคาย

⁴³ กรมที่ดินหนังสือ ที่ มท 0625/ว 36853 3 พฤศจิกายน 2535 และ " ด่วนมากที่ มท.0625/ว.11610 " 27 เมษายน 2537

1.2 ที่ดินบางรายเจ้าของที่ดินไม่ได้รับทราบการดำเนินการออกเอกสารสิทธิ (น.ส.3 ก.) แต่มีบุคคลอื่นนำไปออกเอกสารสิทธิ (น.ส.3 ก.) โดยมีได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดิน

1.3 การออก น.ส. 3 ก. เฉพาะรายตามมาตรา 59 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินผู้ครอบครองจะต้องทำประโยชน์ แต่ตามสภาพปรากฏว่ามีสภาพเป็นป่าไม่มีการทำประโยชน์มาก่อนแต่อย่างใด และการออก น.ส. 3 ก. ในพื้นที่ดังกล่าวได้ออกหลังจากประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน การออก น.ส.3 ก. ดังกล่าวมิได้ ออกโดยมีหลักฐาน ส.ค.1 ใบจอง หรือหลักฐานการแจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินตามมาตรา 27 ตริ จึงเป็นการขัดต่อหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย

2. ช่องว่างทางกฎหมาย

ช่องว่างในที่นี้ หมายถึงช่องว่างที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าใจการมีกฎหมายมากมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน บางฉบับยกเว้นหลักการของฉบับอื่น บางฉบับมิได้ระบุขอบเขตภาระหน้าที่ให้กระจ่างชัด เช่นกฎหมายที่ดินได้มีข้อยกเว้นสำหรับกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่นการออกเอกสารสิทธิในที่ดินซึ่งมีผู้ครอบครองทำประโยชน์ แต่มิใช่เขตป่าไม้ถาวร หรือเขตปฏิรูป หรือที่สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ กรณีการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่เขตปฏิรูป ผลการตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ระบุมิให้ออกเอกสารสิทธิแก่ผู้ไม่มีเอกสารแสดงสิทธิก่อนประกาศเขตปฏิรูป ไม่ว่าในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ดำเนินการปฏิรูป ก่อให้เกิดความยุ่งยากสับสน เนื่องจากผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดิน และบางคนไม่เข้าใจหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ไม่ให้ความสำคัญหรือมิได้สนใจติดตาม และข้อเท็จจริงที่ปรากฏคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐหลายคน มิใช่ผู้มีความรู้หรือมีการศึกษาวิชานิติศาสตร์ จึงเกิดปัญหาเมื่อต้องรับหน้าที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย โดยเฉพาะการตีความเรื่องที่ดินที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน แต่อยู่นอกเขตดำเนินการของ ส.ป.ก. พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรที่ครอบครอง และทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ แต่มิได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5⁴⁴ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 ได้หรือไม่ ช่องว่างในประเด็นนี้ก่อนที่คณะกรรมการกฤษฎีกา จะได้วางแนวทางว่าไม่สามารถออกเอกสารสิทธิได้ ถ้าไม่ได้แจ้งการครอบครอง (ส.ค.1) ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้

⁴⁴ มาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน ให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิที่ดิน แจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรี กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 หรือมิได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินตามมาตรา 27 ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไว้ก่อนมีการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นเหตุให้กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐตามข้อ 4 ในหัวข้อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หยิบเอาช่องว่างที่ขาดบรรทัดฐานมาเป็นข้อกล่าวอ้างและร่วมกันดำเนินการออกเอกสารสิทธิ น.ส. 3 ก. ในพื้นที่อำเภอพรเจริญ อำเภอโซ่พิสัย และกิ่งอำเภอบึงคำ และเมื่อมีแรงผลักดันจาก อำนาจอิทธิพลของนักการเมือง และผลประโยชน์ที่ได้รับจึงเป็นแรงผลักดันให้ปฏิบัติหน้าที่ไปโดยมิชอบ และโดยไม่สุจริตประกอบกับระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2532) ได้แก่ ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2515) ในเรื่องการอนุมัติให้ออกโฉนดที่ดิน หรือ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามมาตรา 58 ทวิ วรรคสี่ และ มาตรา 59 ทวิ วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน คือระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2515) ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เกินกว่าห้าสิบไร่ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ แต่ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2532) กำหนดหลักเกณฑ์ว่าถ้าจะออกโฉนดที่ดิน หรือ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เกินห้าสิบไร่ ส่วนที่เกินห้าสิบไร่ต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ไม่จำกัดว่าผู้ว่าราชการจังหวัด จะอนุมัติให้ออกได้ในจำนวนเนื้อที่จำกัดเพียงใด คือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจอนุมัติให้ออกได้โดยไม่จำกัดเนื้อที่ ซึ่งต่างจากหลักเกณฑ์ในระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2515)

เหตุนี้จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการบุกรุกที่หลวงหนองน้ำม และเป็นเหตุให้เกิดการทุจริตในการออกเอกสารสิทธิในที่ดิน เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3. ปัญหาระหว่างกฎหมายกับแนวทางปฏิบัติ

พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีใครทราบว่าจะเหตุใด จึงมีการประกาศเขตปฏิรูปครอบคลุมทั้งอำเภอหรือหลายอำเภอในจังหวัดหนองคาย ทั้งที่ในความเป็นจริง มีเพียงพื้นที่บางสวนเท่านั้นที่อยู่ในเขตดำเนินการ สำหรับพื้นที่ส่วนใหญ่ซึ่งอยู่นอกเขตดำเนินการ ก็ไม่มีแผนกำหนดว่าจะดำเนินการเมื่อใด นอกจากนั้น กรณีสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายสรุปได้ว่า

“เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว ในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่ สปก. เข้าไปดำเนินการหรือยังไม่ได้เข้าไปดำเนินการก็ตาม พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรที่ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินบังคับใช้ ไม่ได้ ถ้าราษฎรดังกล่าวไม่ได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 หรือมิได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินตามมาตรา 27 ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไว้ก่อนมีการกำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน”

(หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร. 0601/210 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2537 ถึง เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)

ซึ่งข้อสรุปดังกล่าว เป็นการยืนยันมติเดิมของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามหนังสือที่ นร. 0601/1231 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2535 ถึงเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และก่อให้เกิดปัญหาแก่กรมที่ดิน เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 กรมที่ดินได้มีโครงการพัฒนากรรมที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ ได้มีการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน ตามมาตรา 58 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยในการออกโฉนดหลายจังหวัด เช่น สุรินทร์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา ฯลฯ ได้เข้าสำรวจจริงวัดเพื่อออกโฉนดในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน แต่อยู่นอกเขตดำเนินการ เนื่องจากเข้าใจว่า นอกเขตดำเนินการของปฏิรูปที่ดิน สามารถออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินได้

4. การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติของข้าราชการ

ข้าราชการก็เหมือนประชาชนหรือนักการเมืองทั่วไป คือมีวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะนิยมเงินและอำนาจ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติของข้าราชการถูกควบคุมโดยกฎหมายและจรรยาบรรณ หากข้าราชการคนใดปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมจะได้รับโทษตามควร ซึ่งจะเป็นโทษทางวินัยถึงขั้นไล่ออก โทษทางคดีแพ่งถึงขั้นล้มละลาย เนื่องจากอาจถูกฟ้องให้ชดเชยค่าเสียหายและถูกไล่อับเหี้ยจากกรมเจ้าสังกัด โทษทางคดีอาญาถึงขั้นจำคุก โดยทั่วไปปัญหามักเกิดจากการไม่ทราบความร้ายแรงของเรื่องจึงมิได้พิจารณาให้ถี่ถ้วนหรืออาจเกิดจากความโลภ ความโง่เขลาเบาปัญญา จึงเห็นผิดเป็นชอบ นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจและระดับการศึกษาของข้าราชการจะมีส่วนในการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ "งานราชการ" กรณีเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการออก น.ส.3 ก. เฉพาะรายโดยมิได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา 59 ทวิแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ของจังหวัดหนองคายในพื้นที่อำเภอพรเจริญ อำเภอโซ่พิสัย และกิ่งอำเภอบุ่งคล้า ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่บริหารที่ดินอำเภอ นายอำเภอ เจ้าพนักงานที่ดิน หัวหน้าฝ่ายอำนวยการสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย รองผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย ผู้ดูแลงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย และผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติให้ออก น.ส.3 ก. ย่อมจะทราบถึงระเบียบ กฎหมายหลักเกณฑ์ ในเขตดำเนินการของการปฏิรูปที่ดินและหลักเกณฑ์ ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้เป็นอย่างดี เพราะอย่างน้อยก็ชอบที่จะได้รับความกระจ่างชัด จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ คือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือหากสงสัยไม่แน่ใจก็ชอบที่จะหารือไปยังกรมที่ดินซึ่งเป็นหน่วยเหนือ แต่กลับเร่งดำเนินการในการออกเอกสารสิทธิในหลายท้องที่ให้เสร็จไปในเวลาอันจำกัด และเป็นจำนวนมาก การอ้างว่าไม่ทราบ

ถึงระเบียบ ข้อกฎหมายว่ามีอยู่จริงหรือผู้ได้บังคับบัญชาไม่รายงานให้ทราบ จึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะกล่าวอ้างไม่รู้กฎหมาย หรือเป็นช่องว่างของกฎหมาย ที่จะรับฟังเป็นข้อให้พ้นความรับผิดชอบได้

5. ปัญหาการไม่รู้ระเบียบคำสั่ง หนังสือเวียน

เป็นปัญหาที่ถูกนำมากล่าวอ้างเนื่องจาก ในบางพื้นที่ที่ห่างไกลและทุรกันดาร มีความเป็นจริงที่ข้าราชการและประชาชน ต่างไม่มีใครรู้ระเบียบ คำสั่ง หนังสือเวียน ของทางราชการ นอกจากนี้ยังเกิดจากความไม่เข้าใจได้ ความละเลย ความเบื่อนาย หรือการไม่มีเวลาให้แก่การติดตามข่าวสาร เนื่องจากงานมากเกินไปกำลังความสามารถ หรือใช้เวลาไปในทางอื่น หรือตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้ความสำคัญของกฎหมายระเบียบหรือรู้แล้วแกล้งทำไม่รู้ หรือหลีกเลี่ยงฝ่าฝืนที่จะไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์

6. การโยนความผิดระหว่างผู้ถูกกล่าวหา

ในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันหลายฝ่าย ผู้ถูกกล่าวหา มักจะโยนความผิดไปในทิศทางตรงกันข้ามกับจุดที่ตนยืนอยู่ เช่น นายมักอ้างว่าลูกน้องกระทำความผิด เนื่องจากเป็นเจ้าของเรื่อง รู้รายละเอียดข้อเท็จจริง ส่วนลูกน้องมักอ้างว่านายสั่ง หรือนายไม่ทักท้วง เพราะถ้าผิด นายจะต้องรู้และสั่งให้แก้ไข เช่นนายธงชัย ธรรมสุดติ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอปungคล้า มีความเห็นว่าตนได้กำชับเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอ ให้ยึดถือปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรีและนโยบายของรัฐบาล และดำเนินการไปตามขั้นตอนของกฎหมาย แต่กรณีออก น.ส.3 ก. เฉพาะรายตามมาตรา 59 ทวิ ในบริเวณที่มีประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เจ้าหน้าที่มิได้เสนอข้อมูล แนวทางวินิจฉัยสั่งการให้พิจารณา ถึงข้อห้ามตามหนังสือสั่งการของกรมที่ดิน เรื่องการออกเอกสารสิทธิในเขตปฏิรูป ทั้งจังหวัดหนองคายก็ได้ทักท้วงยับยั้ง การห้ามออก น.ส.3 ก. ที่เสนอขออนุมัติทั้งที่เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องรู้ดี แต่ก็เสนอให้มีการอนุมัติ นายธงชัย เห็นว่าตนเป็นผู้มีอำนาจลงนามใน น.ส.3 ก. มิได้เป็นผู้ตรวจสอบพิสูจน์การทำประโยชน์ เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่บริหารงาน ที่ดินอำเภอ เสนอให้ดำเนินการได้ก็ต้องเชื่อตามนั้น (จากแหล่งข่าวไม่เปิดเผย) นายสัญญาชัย ศรีโยธา ปลัดอำเภอพระเจริญในขณะนั้นเห็นว่า การตรวจสอบการทำประโยชน์บางครั้งก็ไปด้วยตนเอง บางครั้งก็ให้เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอไปแทนโดยกำชับให้กระทำโดยถูกต้อง กรณีการออก น.ส.3 ก.เฉพาะรายโดยมิได้แจ้งการครอบครอง เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ บางครั้งจะเป็นผู้ลงนามแทนนายอำเภอ ซึ่งที่ถูกต้องควรต้องรักษาราชการแทนนายอำเภอ แต่เจ้าหน้าที่ใช้คำว่าปฏิบัติราชการแทนซึ่งไม่ถูกต้อง (เก็บความจากแหล่งข้อมูลไม่เปิดเผย)